

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra primární pedagogiky

Elektronická média a předškolní děti
Electronic media and preschool children

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Irena Fialová, CSc.

Autor bakalářské práce: Anna Müllerová

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Forma studia: prezenční

Bakalářská práce dokončena: květen 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Elektronická média a předškolní děti vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených informačních zdrojů. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

Podpis: .....

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí bakalářské práce Ing. Ireně Fialové, CSc. za odborné vedení, ochotu a laskavý přístup.

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá elektronickými médii, konkrétně televizí a počítačem, v souvislosti s dětmi předškolního věku. V teoretické části práce je popsáno předškolní období dítěte a jeho vývojové zvláštnosti. Dále jsou analyzovány aspekty televize a počítače ve vztahu k předškolnímu dítěti. Teoretická část pojednává také o roli rodičů ve vztahu k využívání televize a počítače předškolními dětmi. V praktické části práce jsou stanoveny cíle a hypotézy, provedeno výzkumné šetření, provedené prostřednictvím dotazníků zaměřených na využívání televize a počítače dětmi předškolního věku; respondenty byli rodiče předškolních dětí v Praze a v Ostrově u Karlových Varů. Následně byla provedena analýza získaných dat, diskuze a zhodnocení hypotéz.

Klíčová slova: média, televize, počítač, předškolní dítě, rodiče

Annotation:

The bachelor thesis deals with electronic media, in particular with television and computer, in context of preschool children. In the theoretical section of the thesis, the role of parents in connection with television and computer usage of preschool children is discussed. In the practical section of the thesis, the results of research are analyzed. The research was carried out with preschool children parents help in Prague, Ostrov and Karlovy Vary. The research was implemented through questionnaires, which were oriented on usage of television and computer by preschool children. As following, the thesis processes hypothesis, positives and negatives are determined from the research data afterwards. The thesis ends with the discussion and the conclusion.

Key words: media, television, computer, preschool children, parents

Obsah

Úvod:.....	- 7 -
Teoretická část	- 8 -
1 Předškolní období	- 8 -
1.1 Mateřská škola	- 9 -
1.2 Dítě a hra	- 9 -
1.3 Fantazie	- 10 -
1.4 Psychomotorický vývoj.....	- 10 -
1.5 Motorika.....	- 10 -
1.6 Vnímání.....	- 11 -
1.7 Myšlení a řeč.....	- 11 -
1.8 Sociální vývoj	- 12 -
2 Média	- 13 -
2.1 Televize a předškolní děti	- 14 -
2.1.1 Přitažlivost obrazovky.....	- 14 -
2.1.2 Jak děti vnímají děj na obrazovce	- 15 -
2.1.3 Vliv televize	- 16 -
2.1.4 Násilí na obrazovce	- 17 -
2.1.5 Zdravotní následky.....	- 18 -
2.1.6 Narušení pozornosti	- 19 -
2.1.7 „Zatemnění myšlení, představivosti a fantazie“	- 19 -
2.1.8 Děti a reklama	- 20 -
2.1.9 Další možná nebezpečí televize	- 21 -
2.1.10 „Dětské pořady“	- 22 -
2.1.11 Rodiče předškolních dětí a televize.....	- 23 -

2.1.12	Zásady vhodného sledování televize.....	- 25 -
2.2	Počítač a předškolní děti	- 28 -
2.2.1	Způsoby používání počítače předškolními dětmi.....	- 29 -
2.2.2	Počítačové hry, výukové programy.....	- 30 -
2.2.3	Vliv počítače	- 31 -
2.2.4	Rodiče předškolních dětí a počítač.....	- 32 -
2.2.5	Jak se postavit k používání počítače předškolním dítětem?.....	- 33 -
2.2.6	Zásady vhodného používání počítače	- 33 -
	Praktická část	- 37 -
3	Výzkumné šetření zaměřené na využívání elektronických médií předškolními dětmi ...	- 37 -
3.1	Cíle výzkumného šetření.....	- 37 -
3.2	Hypotézy výzkumného šetření.....	- 37 -
3.3	Výzkumná metoda	- 38 -
3.4	Výzkumný vzorek	- 39 -
3.5	Zpracování získaných dat.....	- 40 -
3.6	Zhodnocení stanovených hypotéz.....	- 61 -
3.7	Diskuze.....	- 64 -
3.8	Positiva a negativa vyplývající ze získaných dat:.....	- 65 -
	Závěr	- 67 -
	Informační zdroje.....	- 69 -
	Ostatní zdroje:	- 70 -
	Seznam grafů:	- 71 -

Úvod:

Bakalářská práce na téma Elektronická média a předškolní děti se zabývá využíváním elektronických médií dětmi předškolního věku, konkrétně televizí a počítačem. Ve větší míře je zaměřena na televizi, jelikož je dominantním elektronickým médiem, se kterým se děti předškolního věku setkávají.

V teoretické části práce je v první kapitole popsáno předškolní období. Charakterizovány jsou v ní oblasti osobnosti, které mohou být televizí, počítačem nebo jinými médii negativně či pozitivně ovlivněny. Další kapitola je zaměřena na televizi ve vztahu k předškolnímu dítěti. Jednotlivé podkapitoly se zabývají přitažlivostí obrazovky, vnímáním obrazovky. Větší část kapitoly je věnována vlivu televize na dítě. Dále je v této kapitole charakterizována role rodičů ve vztahu k televizi. Jedna podkapitola se zabývá dětskými pořady a zásadami vhodného sledování televize. Následná kapitola je zaměřena na počítač v souvislosti s předškolními dětmi. Zde se jednotlivé podkapitoly zabývají způsoby používání počítače, počítačovými hrami a výukovými programy pro děti. Větší část kapitoly je stejně jako u televize věnována vlivu počítače, roli rodičů a zásadám vhodného používání počítače.

Následuje praktická část, ve které jsou zpracovány výsledky výzkumného šetření, které bylo realizováno za pomoci rodičů předškolních dětí v Praze a v Ostrově u Karlových Varů. Šetření proběhlo prostřednictvím kvantitativní výzkumné metody dotazník, který byl zaměřený na využívání elektronických médií předškolními dětmi v těchto dvou městech. Cílem výzkumu bylo získat informace pro zpracování stanovených hypotéz, dále porovnání získaných dat z Ostrova a Prahy a vyvození pozitiv a negativ z hlediska výchovy a vzdělání.

Téma využívání elektronických médií předškolními dětmi je v současné době aktuální. Média jsou nedílnou součástí našich životů a do kontaktu se s nimi dostávají už i nejmenší děti. V souvislosti s vlivem médií mají nejdůležitější roli rodiče. Ti mohou zásadním způsobem přispět k tomu, zda budou mít média na děti negativní či v lepším případě pozitivní dopad. Dodržují-li se určité zásady, vliv médií na dítě nemusí být vždy jen negativní. Jelikož budu v budoucnu pracovat jako učitelka mateřské školy, tak i z toho důvodu mě zajímá, jakým způsobem předškolní děti elektronická média využívají a jakou pozici v souvislosti s nimi zastávají rodiče.

Teoretická část

1 Předškolní období

Předškolní období trvá od 3 do 6 až 7 let dítěte. Nazývá se také věkem hry a přípravy na školu. Tato fáze je tedy zakončena vstupem dítěte do školy. Během ní se na školu připravuje především prostřednictvím hry, díky níž dítě rozvíjí své dovednosti, schopnosti a celkově svou osobnost. Nejedná se ale jen o období přípravy na školu, ale především o fázi přípravy na život ve společnosti. *„Spojitostí se školou je tu méně a spojitostí s pozdějším životem naopak více, než se dříve myslelo“ (Matějček, 2005, s. 139).*

V tomto pro život významném vývojovém období se dítě rozvíjí po všech stránkách – tělesné, pohybové, rozumové, citové a společenské. Značně se rozvíjí dětské poznávání, myšlení, komunikace, řeč, představivost, paměť a mnoho dalších složek osobnosti.

Pro předškolní děti je typické, že jsou velice zvědavé a zvědavé. Častá otázka v tomto období, především okolo třetího roku dítěte, je otázka „Proč?“. Děti chtějí chápat všechny nejasnosti, nesrozumitelnosti a poznávat svět, ve kterém se nacházejí.

„Přetrvávající egocentrismus ovlivňuje uvažování i komunikaci, dítě ulpívá na svém pohledu, který pro ně představuje určitou jistotu“ (Vágnerová, 2012, s. 177). Předškolní děti potřebují mít své jistoty a potřebují se cítit bezpečně. Egocentrismu se postupem rozvoje zbavují. Období vzdoru pomalu přechází, nebo už přestalo a nastává období tzv. konformity. Dítě vysloveně chce vypadat jako druzí, dělat to, co dělají ostatní, také chápe, co se dělat má a co nemá (Matějček, 2005).

Předškolní děti mají rády pohádky, poměrně lehce si osvojují hygienické, pracovní a společenské návyky. Přijímají celkově kulturní nároky prostředí, ve kterém vyrůstají. Významně se rozvíjí smyslové vnímání hlavně sluchové a zrakové.

1.1 Mateřská škola

Velká většina dětí předškolního věku chodí do mateřské školy. Vstup do mateřské školy je významným a pro rozvoj dítěte velice důležitým momentem v jeho životě. Především proto, že se dostane do skupiny vrstevníků. Dochází k socializaci, tedy k začlenění do společnosti vrstevníků, ale i dospělých. Vytvářejí se zde tzv. prosociální vlastnosti, jako je spolupráce, soucit a soustrast, sebezprosažení, přizpůsobení ostatním, společná zábava, první přátelství atd. Děti se v dětské skupině učí řešit různé situace, konflikty. Rozvíjí se komunikace, řeč, myšlení, poznávání a celkově si dítě osvojuje společenské návyky a pravidla chování ve společnosti. Z hlediska styku s ostatními dětmi je „školka“ naprosto nenahraditelná. *„Ochuzeno je tedy každé dítě, které není dobře schopno navázat kontakt s druhými“ (Matějček, 2005, s. 141).*

V dnešní době je ale značným problémem velké množství dětí pohromadě, což není z psychologického hlediska zcela v pořádku, a z tohoto důvodu mají některé děti potíže se prostředím mateřské školy dobře přizpůsobit. Většina paní učitelek si je této situace vědoma, proto se snaží, aby byl tento nepříznivý efekt co nejvíce potlačen. Zmiňujeme-li se o osobnosti paní učitelky, nebudeme se jí zabývat nijak dopodrobna, důležité je zmínit hlavně to, že by paní učitelka měla být pro děti především správným vzorem po všech stránkách. To neplatí ale jen pro paní učitelky, správnými vzory by pro dítě měli být hlavně jejich rodiče. Pro předškolní děti je přirozené učení nápodobou, většinou dělají vše, co vidí u dospělých.

1.2 Dítě a hra

Jak již bylo zmiňováno, hra je v předškolním období nejdominantnější činnost. Stejně jako výtvarný projev je hra neverbální symbolickou funkcí, dalším způsobem vyjádření vlastní interpretace reality, postoje ke světu i k sobě samému (Vágnerová, 2012). Dítě prostřednictvím hry významně rozvíjí svou osobnost. Hrou zdokonaluje myšlení, vnímání, komunikaci, citové projevy apod. Dostává se do určitých rolí, v nichž se učí řešit různé modelové situace, které mohou nastat v jeho budoucím životě. Dětská hra je plná fantazie, která je v předškolním věku nesmírně bohatá. Dospělí by dětem do hry měli zasahovat co nejméně, aby jim neochuzovali jejich představy.

Děti si v předškolním věku hrají na cokoli. Nejčastější jsou hry symbolické a námětové – hraní si na něco, na někoho. Zdrojem inspirace jsou pro děti především dospělí. Častokrát se chování dospělých, způsoby jejich jednání, pohyby, gesta odráží v dětské hře. „*Děti jsou upřímné a nastavují nám obvykle docela čisté zrcadlo. Starejme se tedy, abychom byli překvapeni spíše příjemně než nepříjemně*“ (Matějček, 2005, s. 155).

1.3 Fantazie

Jak bylo výše zmiňováno, fantazie dětí předškolního věku je nesmírně bohatá. Jak píše Zdeněk Matějček ve své knize: „*Je pravděpodobné, že naše fantazie nebude už nikdy později v našem životě tak živá, neotřelá a tvořivá jako v tomto věku předškolním*“ (Matějček, 2005, s. 153). Dítěti umožňuje vytvářet si nejrůznější rozmanité představy předmětů, jevů, situací, které nikdy neprožilo. Uplatňuje ji při hrách, ve výtvarném projevu, ve vyprávění, ale i v běžných každodenních situacích. Proto jsou dítěti blízké pohádky a pohádkové příběhy, jelikož odpovídají způsobu uvažování a prožívání předškolních dětí. Díky fantazii děti „vyplňují“ své nedostatky a mezery v rozumových schopnostech. Dospělí by měli dětskou fantazii respektovat, brát ji s nadhledem, ale nijak dětské představy neponižovat, nezesměšňovat a neochuzovat. Měli by dítěti dávat prostor ji uplatňovat a rozvíjet a nabízet jim patřičné podněty a činnosti.

1.4 Psychomotorický vývoj

V předškolním věku dochází ke spoustě vývojových změn. Fyzických, psychických, sociálních, rozumových, emocionálních. Nyní se zaměřím na základní charakteristiky některých oblastí.

1.5 Motorika

U vývoje motoriky jde o zdokonalování základů osvojených v batolecím věku. Celkově se zlepšuje koordinace pohybů. Zdokonalují se pohyby rukou, nohou i trupu. Běžné dítě předškolního věku umí běhat, skákat, házet, kopat, jezdit na trojkolce, lézt po žebříku apod. Pokračuje také schopnost udržet rovnováhu – stát sekundu na jedné noze, skákat po jedné noze, jízda na kole. Některé děti se před vstupem do školy naučí

lyžovat, nebo plavat. V dnešní době spousta dětí navštěvuje nejrůznější pohybové kroužky – tanečky, plavání, kopaná apod. Dospělí by měli samozřejmě děti podporovat a starat se o rozvoj jejich pohybového aparátu, množství činností by ale mělo být přiměřené (ani málo ani moc), aby děti nebyly přetěžovány nebo naopak jejich fyzická zdatnost neochabovala.

V oblasti jemné motoriky se zdokonaluje zručnost dítěte. Vyvíjí se kresba, držení psacího náčiní. Navléká korálky na nit, správně drží příbor. Naučí se zavázat si tkaničky, zapnout bundu nebo kabát. Dítě pracuje s modelínou a jinými materiály, které zpracovává rukama, vystřihává apod. Ideální pro rozvoj jemné motoriky jsou běžné denní činnosti – čištění zubů, mazání chleba, zapínání knoflíků, zavazování tkaniček apod.

1.6 Vnímání

Jak je výše zmíněno, předškolní dítě je velmi zvědavé a zvědavé. Zajímá se o okolní svět, ve kterém se nachází a objevuje stále nové a nové věci. Velký pokrok vidíme ve vnímání detailů. Nezajímá ho už jen celek věci, hračky. Častokrát děti rozeberou třeba autíčko, jelikož ho zajímají jeho části. Rozkládání je v tomto věku typické. Zdokonaluje se také zrakové a sluchové vnímání. Mezi pátým a šestým rokem dítě rozezná všechny barvy a jejich odstíny. Při vnímání prostoru nedokážou ještě odhadnout vzdálenost. Předškolní děti žijí přítomností na základě opakujících se dějů. Ještě není vyzrálé pro vnímání času (hodiny, týdny, měsíce).

1.7 Myšlení a řeč

Vývoj myšlení a řeči spolu úzce souvisí. Z jeho otázek můžeme vypožorovat, jakým způsobem aktuálně uvažují. Dítě chce především porozumět příčinným souvislostem a vztahům (Vágnerová, 2012). Myšlení předškolního dítěte je názorné a ovlivněné aktuálním děním. K logickému uvažování není dítě ještě vyzrálé. Ale ke konci období se již objevují náznaky logického uvažování. Předškolnímu období se také někdy říká „kouzelný svět dětství“, jelikož kouzlo je nyní samozřejmě součástí života dítěte (Matějček, 2005).

Řeč dítěte se v tomto období vyvíjí velmi rychle. Zdokonaluje se výslovnost, obohacuje slovní zásoba. „*Výslovnost ještě nebývá dokonalá, ale od prvních básniček a písniček vývoj řeči postoupí tak dalece, že před vstupem dítěte do školy jsou už přítomny prakticky všechny formy větné skladby*“ (Matějček, 2005, s. 141). Verbální dovednosti děti rozvíjí především v komunikaci s dospělými, mohou je ovlivnit ale i média a komunikace s vrstevníky.

1.8 Sociální vývoj

Již před druhým rokem má dítě přirozenou potřebu styku s druhými lidmi. Jak již bylo výše psáno, v předškolním věku probíhá především díky začlenění dítěte do mateřské školy tzv. socializace jedince. Děti si osvojují první sociální role, učí se chování ve společnosti. Obvykle se v blízkosti vrstevníků cítí dobře, mají radost, pokud si mohou společně hrát, vznikají první kamarádství a přátelství. Důležitým momentem je především uvolnění závislosti na rodině. Ve společnosti druhých dítě projevuje své chování, návyky, hodnoty, které přebírá právě z rodiny. Také dochází k emočnímu rozvoji jedince (radost, smutek). Děti se učí emočně reagovat a postupně emoce ovládat.

2 Média

„Jak žít svou duší a duše svých dětí, to je otázka stará jako lidstvo samo. Dokud nebyla televize, byl film a rozhlas, ještě dříve časopisy a knihy. (Tomu všemu říkáme sdělovací prostředky, případně informační média nebo prostě média: média, která poskytují zároveň zvuk i obraz, nazýváme audiovizuální). Dokud nebyly ani knihy, lidé si vyprávěli příběhy a zpívali písně. To všechno je duševní potrava, která může prospívat i škodit. Čím se tedy dnešní doba liší od dob minulých? Odpověď je prostá: nebyvalou přitažlivostí a dostupností médií“ (Říčan, 1995, s. 11).

Podle Slovníku spisovného jazyka českého znamenají média: zprostředkující osobu, prostředí, činitele, výplň prostoru nebo látku, ve které je předmět uložen. Může být také popisem pro DVD, knihu, časopis, elektronickou poštu (e-mail), leták, videokazetu, filmové nebo jiné audiovizuální dílo, gramofonovou desku apod.

Média se dělí do různých kategorií. Jedním z prvních a také nejjednodušších dělení je na horká a chladná. Horká média působí intenzivněji na emoce člověka a na více jeho smyslů, zároveň se vyznačují vysokou naplněností dat a pasivní účastí příjemce. Řadíme do nich televizi, rozhlas, kino, telefon apod. Naopak chladná média přinášejí více informací, od recipienta vyžadují větší aktivitu, jelikož si přijímání informací volí sám. Chladná média jsou například noviny, časopisy, billboardy, obaly, prospekty apod. (McLuhan, 1968 – převzato z Blažka, 1995).

Dělení na horká a chladná média může být často problematické. Jelikož například rozhlas je vůči televizi médiem chladným, ale vůči telefonu může být médiem horkým.

Dalším příkladem dělení médií může být na elektronická a klasická. Elektronická jsou například televize, počítač, rozhlas, internet a další. Všechna ostatní média jsou klasická například knihy, časopisy, noviny.

Jak bylo zmíněno v úvodu, v práci se budu podrobněji zabývat elektronickými médii – konkrétně televizí a počítačem ve spojitosti s předškolními dětmi.

2.1 Televize a předškolní děti

Televize patří v současné době v podstatě k běžnému vybavení většiny domácností. V mnoha případech se v nich nenachází jen jedna, ale více. V důsledku toho se s ní do kontaktu dostávají stále více a častěji také předškolní děti. Podle výzkumů je televize častým vybavením i dětských pokojíčků. Například výzkum provedený společností Mediaresearch v roce 2008 potvrdil, že 39 % dětí ve věku 4–6 let mělo ve svém pokojíčku jako součást vybavení vlastní televizi. V roce 2011 byl opět stejnou společností proveden výzkum zaměřený na mediální vybavenost dětských pokojíčků, z něhož vyplynulo, že vlastní televizi ve svém pokojíčku má 36 % dětí ve věku 4–6 let. U předškolních dětí obývajících dětský pokoj společně se starším sourozencem se procenta ještě navyšují.

Z výzkumu vyplynul také fakt, že děti, které mají pokojíček lépe mediálně vybaven, se médiím věnují více času. Děti, které v něm mají vlastní televizi, se na ni denně dívají přibližně o 15 min déle, než děti, které televizi sledují ve společných prostorách domácnosti (Mediaresearch, 2011).

Pro většinu současných dětí představuje sledování televize nejčastější aktivitu jejich volného času. Z výzkumu společnosti Mediaresearch vyplynulo také to, že 71 % dětí ve věku 4–14 let sledují televizi samostatně nebo ve společnosti sourozenců. A děti, které mají televizor ve svém pokojíčku, se dívají na televizi častěji samy, než ostatní děti (Mediaresearch, 2011).

2.1.1 Přitažlivost obrazovky

Podle prof. Říčana je barevný obraz se stereo zvukem nejpřitažlivější, jelikož nabízí více podnětů pro naše smysly a nepředstavuje pro nás takovou námahu jako čtení nebo soustředěné naslouchání (Říčan, 1995). Děti si mohou před televizi sednout a nemusejí vynakládat žádnou námahu a nechávají do sebe vstupovat obrazy, které na ně televize chrlí (Mander, 2000). Televize děti fascinuje, je pro ně zajímavá. Mohou s ní prožít téměř okamžitě to, na co mají právě chuť a náladu (Suchý, 2007).

Mander ve své publikaci poukazuje na to, že televize upoutává naši pozornost především prostřednictvím technických triků. Technické triky se v hojné míře objevují i v dětských pořadech, proto se děti častokrát nemohou od obrazovky vůbec

„odtrhnout“. „Pokaždé, když byste měli tendenci polevit ve své pozornosti, objeví se další technický zásah, který vás udrží připoutané k obrazovce.“ (Mander, 2000, s. 295). Z testu technických triků vychází najevo, že v průměrném programu komerční televize se vyskytuje osm až deset technických zásahů za minutu. Z čehož vyplývá, že během každé minuty dojde osmkrát až desetkrát k přerušení přirozeného toku děje. Bez technických zásahů by program působil zdoluhavě a nudně, tudíž by většina diváků od obrazovky odešla, což není cílem televizních expertů (Mander, 2000).

Blažek píše, že pro děti obrazovka představuje vzrušující svět, ve kterém se pohybují natolik suverénně, že je dospělí musí prosit, aby jim mohli být průvodci (Blažek, 1995).

V případě předškolních dětí není suverenita využívání televize tak stoprocentní, obzvláště ne u dětí mladšího předškolního věku, jelikož nejsou dostatečně rozumově vyspělé a nejprve se musí naučit orientovat mezi realitou a fikcí. Ale jelikož jejich pozornost ještě dostatečně nedozrála, často ji strhnou rychlé změny, dějové zvraty, výrazná hudba, představující typické násilné scény na obrazovce. Děti nedokážou zpracovat děj jako celek, zůstává jim tedy jakási „informační tříšť“ (Koukolík, 2001).

2.1.2 Jak děti vnímají děj na obrazovce

„Tříleté až pětileté děti mají vnímání filmu zaměřeno na jednotlivosti. Přitom mohou věrně reprodukovat detaily, často se jim ale do vyprávění mísí vlastní zkušenosti. Nejvíce je zajímají jednotlivé scény, které však nedokážou propojit do souvislého celku („a potom...a potom...“), a to hlavně ty, do kterých si mohou promítat schopnost participace na ději, která se projevuje poznámkami, výkřiky, mimikou, gesty a fyziologickými projevy. Pozornost ale dětem vydrží jen krátkodobě a střídají se v ní intenzivnější fáze s fázemi odklonů a úniků do vedlejších činností. Těch zase s věkem ubývá. Věta „To je nuda“ může ale být i výrazem obrany.

U dětí šestiletých až osmiletých ještě přetrvává spojování scén souslovím „a potom“, ale ve vyprávění se objevují pokusy o chronologické řazení. Děti se už nedají strhujícím dějem „převálcovat“, ale pokud mají ve svém okolí citové zázemí, nasadí zmíněné obranné mechanismy a zároveň vcítění a soucítění. Tento druh prožitku se označuje jako „Flow“, proud. Dítě nereaguje na oslovení, zapomíná na své okolí a na čas, ustupuje rozptýlenost a mizí chvíle nudy. Když je dítě nejvíce strženo, potí se, zrychluje

se mu tep, má široce rozevřené oči i pusu a svému napětí ulevuje jen drobnými pohyby prstů, kouše se do rtů, mne si ruce a prsty, tiskne se do křesla, objímá panenku, tuhé a dělá jen křečovitě pohyby. Obracení se o pomoc k dospělým, pohyby napomáhající uvolnění napětí nebo přeskoky do vedlejších činností slouží jako nezbytné mechanismy distancování se a jako reakce snižující zátěž. Je psychologicky a pedagogicky absurdní za tyto projevy děti v tomto věku kárat nebo jim zakazovat ty pořady, při kterých si takto ulevují“ (Rogge, 1994, s.60-74 - převzato z Blažka, 1995, s. 171).

2.1.3 Vliv televize

Jak již bylo psáno v kapitole o předškolním období, dominantní činností v předškolním věku je pro děti hra. Mnoho lidí by se tedy mohlo domnívat, že konzumace elektronických médií nemůže mít na předškolní děti v podstatě žádný negativní dopad, nebo zapříčinit dokonce závislost na nich. Přímou závislost na televizi se v tomto období mluvit nemůže, ale lze vybudovat jisté předpoklady k závislosti na médiích do budoucího života dětí. O negativních vlivech televize můžeme ale hovořit již v předškolním období.

„To, co konzumujeme z obrazovky, je duševní strava. A na tom, jakou potravu přijímá duše, záleží stejně jako na tom, co máme na talíři a ve sklenici pro své tělo. Má to vliv na naši povahu, inteligenci, rozhled, na naši přejícnost nebo sobectví, citlivost nebo otupělost, ušlechtilost nebo zhovadilost. Duše ovšem nemá břicho, které by bolelo. Nedovede se bránit tomu, co do ní z hlouposti nacpeme, třeba tím, že by to vyzvracela“ (Říčan, 1995, s. 8).

Skupiny odborníků (psychologové, lékaři...) se ve svých názorech o vlivu televize na dítě často liší. Někteří jsou zásadně proti televizi, která je podle nich pro dítě po všech stránkách škodlivá. Jiní ji zase zcela nezavrhují a tvrdí, že dodržují-li se jistá pravidla, může televize dítěti přinášet i pozitiviva. Na jednom se ale shodují, že negativní vlivy televize (a jiných elektronických médií) převažují nad těmi pozitivními.

Zda bude mít na dítě televize vliv negativní nebo pozitivní záleží především na rodičích dětí, ale o tom budu psát ještě podrobněji.

2.1.4 Násilí na obrazovce

Většina laické veřejnosti, a to především rodiče dětí se mohou domnívat, že v dětských pořadech se žádné násilí nevyskytuje, tudíž nemohou dětem nijak uškodit. Ano, je pravda, že existují pořady určené dětem, kde se násilí nevyskytuje, nebo v nich má násilí důležitou funkci. Především tam, kde vítězí dobro nad zlem.

Ale pozor! Dětské televizní pořady se mohou zdát poměrně nevinné. Je tu méně vražd, méně krve. Přesto je v pořadech pro nejmenší nejvíce násilí, obzvláště v těch komerčních! Jen má zde trochu „měkčí“ podobu: rvačky, výprasky, honičky, nadávky, výhrůžky atd. Je to násilí „přiměřené věku“. Pro starší diváky autoři pořadů „přitvrdí“ (Říčan, 1995).

Častokrát se ale stane, že se děti dívají na pořady, které nejsou cíleně určené pro ně a setkají se tak i s jinou formou násilí, která jim nemusí „dát spát“.

Podle tří předních amerických badatelů, kterým v roce 1993 položil kongres Spojených států otázku ohledně vlivu násilí na duševní rozvoj dětí, se potvrdilo, že děti obojího pohlaví, každého věku, na jakémkoli stupni inteligence mohou být nepříznivě ovlivněny sledováním násilných pořadů na obrazovce (Říčan, 1995).

Důležité je uvědomit si, že televizní násilí působí na každé dítě jinak! Je to zcela individuální záležitost. Na to, zda televizní násilí děti negativně ovlivní nebo ne, má vliv především podíl intervence rodičů (Comstock, 1978 – převzato z Blažka, 1995).

K tzv. rizikové skupině patří především děti z neuspořádaného rodinného prostředí, děti mladší dvanácti let a děti, u nichž existuje dispozice k agresivnímu chování, v kombinaci s dalšími faktory (Suchý, 2007). Dále jsou ohroženy například děti, které mají větší sklony k úzkosti.

Jaké poškození dětské duše hrozí?

- Násilí může lákat k napodobování. V pozdějších letech až k šikanování bezbranných spolužáků.
- Může oslabovat schopnost soucitu dítěte. Projevuje se například v ničení věcí, ubližování druhým, projevy agresivního chování.
- U jiných dětí může vést sledování násilí k bázlivosti, k přílišnému strachu, ke zbabělému chování a k dalším projevům (Říčan, 1995)

„Samozřejmě záleží na okolnostech. Například dítě, které má doma bezpečné citové zázemí, je ohroženo méně, protože je zpravidla odolnější, jeho duše má jakoby lepší imunitu. Zábava tohoto druhu ovšem neprospěje nikomu...“ (Říčan, 1995, s. 19).

2.1.5 Zdravotní následky

Časté vysedávání před televizí může mít na dítě (a nejen na děti) samozřejmě i zdravotní následky. Fyzické ale i psychické.

Fyzické: omezený zdravý pohyb na čerstvém vzduchu, omezený rozvoj pohybového aparátu, který je v předškolním období nesmírně důležitý (viz. kapitola o rozvoji motoriky), křiví se páteř, působí špatně na nervový systém, kazí se oči...(Říčan, 1995). Při dlouhém vysedávání před televizí si mohou děti, díky omezenému pohybu, již v předškolním věku „vypěstovat“ předpoklady k obezitě.

Mander ve své publikaci zmiňuje také škodlivé záření, které na člověka působí. Světelné záření obrazovky je velice silné a nepřírozené. Nepřírozené jsou často také barvy, kterých se na obrazovce vyskytuje nespočet. Dalším záporným faktorem jsou podle Mandera nejasné zvukové signály, které z televizního přístroje vycházejí příliš vysoké a pronikavé (Mander, 2000).

Říčan se dále zmiňuje o tzv. duševním napětí, které mohou při sledování například akčních filmů děti prožívat. Dlouhodobé duševní napětí může vést k neklidnému, narušenému spánku nebo až k poškození mozkových buněk. *„Obvyklé divácké mlsání vede navíc k přejídání, a to většinou pochoutkami, které zdraví nijak neprospívají“ (Říčan, 1995, s. 30).*

Pediatr prof. Michál zdůrazňuje také především negativní vlivy, které sledování televize přináší. Zmiňuje stejně jako Říčan vliv na kvalitu spánku. Dále vliv na koncentraci ve škole a v předškolním věku vliv na koncentraci při hře – pokud si dítě hraje a v pozadí je zapnutá televize, zvuk z obrazovky ho může rušit a dokonce až poškodit jeho vývoj (Michál, 2012).

Obdobně poukazuje prof. Helus na negativní vliv televize na rozvoj řeči. *„Dochází k redukci řeči na odposlouchané, primitivní dialogové obraty, s potlačením způsobilosti hovořit rozvinutě, vyprávět, s úctou a zájmem naslouchat vyprávění a názorům druhého, argumentovat a také argumenty druhého brát vážně“ (Helus, 2009, s. 79).*

2.1.6 Narušení pozornosti

Jak bylo psáno, časté sledování televize může vést k narušení koncentrace u dětí. V předškolním věku hlavně k narušení pozornosti při hře.

O hlavní příčině, která může zhoršenou pozornost způsobovat, se zmiňuje například prof. Helus: „*Komerčně úspěšné dětské pořady jsou založeny na dramatických dějových zvratech – aby dítě sedělo u televize „jako přibité“, musí být stále znovu překvapováno*“ (Helus, 2009, s. 79). Interval mezi těmito zvraty mnohdy nepřesahuje 35 vteřin. Dítě, které je častým konzumentem takových pořadů, nutně musí ztrácet koncentraci na události, které tento „dramatický chvat“ postrádají. Například na poklidné vyprávění, výuku ve škole, dlouhodobou zájmovou činnost (Helus, 2009).

O zhoršené pozornosti v důsledku sledování televize píše také Mander. Dochází k faktu, že časté technické zvraty, které se vyskytují v komerčních dětských pořadech, mohou vést až k hyperaktivitě. Ta je podle něj zapříčiněna také „smyslovým škádlením“, které je výsledkem vysílání. Děti mají potřebu na vysílání nějak reagovat, ale okamžitě své projevy musí potlačit, aby pokračovaly ve sledování. Jejich nevyužitá fyzická energie se tedy hromadí, a když se televize vypne, dochází k jejímu „výbuchu“. K bezcílné, náhodné a zrychlené činnosti (Mander, 2000). „*Velice často jsem to viděl u dětí. Sledují-li televizi, jsou klidné. Pak se náhle začnou chovat přespříliš aktivně, jsou podrážděné a otrávené*“ (Mander, 2000, s. 163).

2.1.7 „Zatemnění myšlení, představivosti a fantazie“

Většina odborníků se shoduje, že televize nijak významně nepřispívá k rozvoji dětského myšlení. Dětský divák v podstatě jen sedí a nechává do sebe prostupovat obrazy bez jakéhokoli přemýšlení.

Mander píše dokonce o tom, že sledování televize je pasivní a „umrtvuje mozek“. Pasivní je naše myšlení, jakákoli aktivita (pohyb). Pasivní je také náš zrak, který je zaměřený neustále do jednoho bodu (Mander, 2000).

Zhoršení rozvoje myšlení dítěte blízce souvisí i s narušenou představivostí a fantazií. Dětský divák si nemusí vytvářet mentální (vnitřní) obrazy pohádkových hrdinů, míst a událostí, jelikož je vidí přímo na obrazovce. Obraz v televizi vytvořil představu za dítě. Následně si může dítě „stěžovat“, například při předčítání knihy

rodičem, že nevidí obrázky, aby mu je rodič ukázal. Dítě má potřebu okamžitě vidět ilustraci k ději, jelikož mu činí problém vytvořit si vlastní představu.

V úvodní kapitole o předškolním období je psáno, že fantazie v předškolním věku je nesmírně bohatá a měl by jí být dán prostor v dětských hrách, v dětském prožívání a chování. Je obrovská škoda, že předškolním dětem ji ochuzuje a „zatemňuje“ právě televize, což může způsobit významné narušení dětského vývoje.

2.1.8 Děti a reklama

Nedílnou součástí televizního vysílání je reklama; bez reklamy by v podstatě některé pořady ani nevznikly, jelikož většinu pořadů financují. Dalo by se říci, že na prvním místě je v současné době v televizi reklama, a potom až další vysílání.

Opět je nutné být obezřetní, jelikož reklamy jsou zrádné. Na první pohled v nich není nic násilného ani pohoršujícího. Tudíž bychom mohli mít dojem, že na děti nemohou mít žádný škodlivý vliv. Přitom právě reklama může mít na dítě velice negativní dopad, jelikož jeho mysl rafinované reklamě často neodolá. Největší nebezpečí je v tom, pokud dítě uvěří, že smysl života je v nakupování věcí, že „ráj je na prodej“ (Říčan, 1995).

Je nutné ale zdůraznit, že vliv reklamy a vůbec pochopení hlavního smyslu reklamy je závislé na věku dítěte. V předškolním věku děti ještě nerozeznají reklamu od standardního televizního vysílání. Podle výzkumů reklamní přesvědčovací působení děti začínají chápat až okolo sedmi let. Jiné výzkumy uvádějí dokonce ještě vyšší věkovou hranici, okolo 10 let. Je to jejich první obrana proti reklamě (Vavříčková, 2010). V předškolním věku hrozí hlavně nebezpečí, že se děti stanou hlavními členy rodiny, kteří rozhodují, co se bude do domácnosti nakupovat.

Pro marketingové experty jsou děti cílovou skupinou. Častokrát se děti podílejí i na spoluvytváření reklamy, jsou jejími hlavními aktéry, což samozřejmě působí na ostatní dětské diváky (Vavříčková, 2010). V reklamě je zobrazován lživý svět. Usměvaví, krásní lidé, rodinná pohoda. Mladší děti zatím nepostřehnou, že hlavním záměrem je propagace například zubní pasty, ale starší děti si to již začínají uvědomovat a mají pocit, že si reklamovaný produkt musí pořídit, aby byly stejně šťastní jako lidé v televizi. A na to marketingoví tvůrci sázejí!

Mander dále upozorňuje, že se v reklamě stupňuje rychlost a těkavost technických zásahů. Oproti jiným programům je v reklamních šotech dvojnásobný počet triků. Například v třicetivteřinovém snímku se vyskytuje deset až patnáct technických zásahů. Blikající slova, útržky písní, animované postavičky, záběry z vrtulníku apod. (Mander, 2000).

Vliv reklamy na dětského diváka potvrzuje například experiment již z roku 1975. Skupina tří až jedenáctiletých dětí, které v laboratoři sledovaly reklamy, následně doprovázely své matky na nákup. Děti, které sledování věnovaly větší pozornost, se pak častěji snažily ovlivnit, co mají matky kupovat. Stejně tak výzkum z Velké Británie, který se zabýval otázkou, zda děti někdy požádají své rodiče, aby pořídily výrobek, který viděly v reklamě, dospěl k závěru, že naprostá většina dětí značně ovlivňuje, co se bude do domácnosti kupovat. Podobné výzkumy se zaměřují také na české děti. Podle Grimpliniové (Za co dnes děti nejraději utrácejí?) české děti disponují rostoucí kupní silou (Vavříčková, 2010).

2.1.9 Další možná nebezpečí televize

Říčan poukazuje ještě na další nebezpečí, která mohou dětem sledováním televize hrozit:

- a) Náhradní život: Sledování televize se může stát v jejich životě, ve volném čase nejčastější aktivitou. Zamyslet a pozastavit se nad tímto nebezpečím by měli především rodiče! Nebezpečné je především to, jsou-li děti ponechány samy sobě, nebo pokud vidí, že tato přitažlivá a snadno dostupná zábava je jedna z hlavních aktivit rodiny (Říčan, 1995). Bylo již zmiňováno, že v předškolním věku se děti učí především nápodobou.

„Nešlapej na toho brouka!“ – „Proč ne?!“ – „Podívej se, rozbila jsi mu nožičky a křídla. Ted' už nemůže ani lézt, ani létat. Ani jíst už nemůže a nemá už žádnou radost ze života.“ – „Už má jenom neradost?“ – „Už nemá nic. Už umřel.“ – „Brouci neumírají přece. Umírají jenom lidi.“ – „Cože? A jak lidi umírají?“ – „Zastřelejí se.“ – „Jak jsi na to přišla?“ – „Viděla jsem to. Ve zprávách přece.“ (Rozhovor psychologky s tříletou holčičkou z roku 1995 Lidové noviny, převzato z Říčana, 1995).

Na nebezpečí náhradního života upozorňuje také prof. Helus. Děti, které propadly televizní závislosti ztrácejí zájem a citlivost pro to, co ve svém reálném životě prožívají nebo mohou prožívat. Místo toho dávají přednost zprostředkovaným zážitkům z televize. V důsledku televize může být ohrožen i vývoj osobní identity jedince (Helus, 2009).

- b) Zkreslený a ochuzený obraz světa: Především dětem, které se teprve učí odlišovat skutečnost od televizního obrazu, hrozí, že si vytvoří falešný obraz o světě, kterého se budou v budoucnu jen těžko zbavovat. Děti by se měly učit, že zážitky se zkrátka dějí podle určitých pravidel. Na to zapomínají především výrobci dětských pořadů. Děti samozřejmě proti „nereálným“ scénkám neprotestují, ale do jejich vnímání to vnáší zmatek.
- c) Pornografie: Poškozuje děti tím, že jim „zkracuje dětství“. Děti se s ní mohou setkat nejen v televizi. Také například v časopisech, novinách, na billboardech, i v některých uměleckých dílech. Rodiče by neměli v dítěti vzbuzovat dojem, že nahota a sexualita je něco nečistého. Měli by učit děti, dívat se čistýma očima (Říčan, 1995). Pornografie je zmiňována jen na okraj, ale je potřeba si uvědomit, že se s ní děti mohou setkat, doufejme jen náhodou a omylem. Ale například na starší děti může mít nepříznivý vliv.

2.1.10 „Dětské pořady“

Televize nabízí veliké množství pořadů, které děti lákají k obrazovce. Hodně rodičů nevidí problém v tom, že děti často doslova vyžadují sledování televize, jelikož pořady, na které se jejich ratolesti dívají, jsou přece „dětem určeny“. Jsou barevné, kreslené, je v nich hodně postaviček, které se dětem líbí. Ano, dětem se líbí, ale kde bereme jistotu, že jsou pro děti opravdu vhodné?

Je potřeba si uvědomit, že právě „dětské pořady“ častokrát vůbec pro děti vhodné nejsou. Především pořady vysílané komerčními televizemi, kterým v první řadě o dětského diváka bohužel nejde. Komerční televizní pořady jsou především marketingovou záležitostí, ve které se „točí“ obrovské množství peněz.

Častokrát nepřírozená barevnost, ztvárnění postaviček, jejich slovník, nereálné situace a jiné charakteristické znaky, dělají tyto pořady velice nevkusnými až kýčovitými. Nehledě na neustále se měnící obrazy způsobené technickými zásahy,

kterých je v „dětských“ pořadech nespočet, aby udržely dětského diváka u televize doslova „přikovaného“. V kapitole o násilí na obrazovce je psáno, že právě v pořadech pro nejmenší se vyskytuje nejvíce televizního násilí, jen v trochu „měkčí“ podobě (rvačky, honičky, nadávky...).

Helus ve své publikaci píše o specifickém problému, na kterém se komerčně podbízává televize výrazně podílí, o tzv. karikovaném dětství. *„Stále častěji se můžeme setkávat s prezentací dětství jako něčeho bizarně trpaslíkovského, šaškovského, rozjíveně zlobivého, přidržle samolibého. Touto polohou se dětem podbízejí mnohé televizní pořady a také mezi dospělými se často vyskytuje mínění, že takto si děti nejspíše získají“* (Helus, 2009, s. 79).

Helus dále poukazuje na to, že sledování programů si děti často vynucují podle toho, co je oblíbené u ostatních dětí, se kterými je nutno držet krok. Dochází tak k mnoha nežádoucím masovým nápodobám a identifikacím, vůči nimž jsou výchovné korekce žádoucí, ale obtížně prosaditelné. Do dětské mentality se tak dostává agresivita, rozjívenost, drzost apod. (Helus, 2009).

V celé kapitole je název „dětské“ pořady psán v uvozovkách. Důvodem je to, že dodnes není stanovená jasná definice dětských pořadů. U nás zároveň neexistuje tzv. labelling, což znamená systém značení přístupnosti pořadů pro jednotlivé věkové kategorie dětí.

Pro rodiče může být tedy těžké vyhodnotit, co pro jejich děti vhodné je a co není. V souvislosti s „dětskými pořady“ je důležitý především jakýsi rodičovský cit a úsudek o jejich vhodnosti (vkusu, případném vlivu na dítě apod.). Cílem tedy není doporučit rodičům, aby dětem sledování televize zakazovali, ale aby se snažili citlivě vyhodnotit úroveň televizního pořadu. V následující kapitole se zaměřím na roli rodičů v souvislosti s dětským televizním diváctvím.

2.1.11 Rodiče předškolních dětí a televize

V předešlých kapitolách bylo psáno, že sledování televize je v dnešní době jednou z nejčastějších aktivit dětí. Ale proč tomu tak je? Hlavní problém je v tom, že sledování televize je jednou z nejčastějších aktivit jejich rodičů.

Spousta dospělých televizní pořady kritizuje, ale přesto televizi nevypne, jelikož i mizerný pořad je něčím zaujme. Zapnutý televizor působí jako magnet (Říčan, 1995).

Někteří rodiče dokonce vyžadují od svých dětí ticho, aby mohli v klidu, nerušeně sledovat rozkoukaný pořad. Nebo naopak napomínají děti, pokud se nesoustředí na sledování televize, odbíhají-li k jiným činnostem, vrtí se, vykřikují apod. Neuvědomují si, že to jsou jejich „obránné mechanismy“ nebo že by mělo dítě změnit činnost.

Rodiče se ve spojitosti televize a dětí dopouštějí spousty různých chyb. Vliv má ve většině případů výchovný styl rodičů, rodinné zázemí, životní styl rodiny, intelektuální úroveň rodičů, ekonomické zajištění rodiny apod.

Mezi rodiči se vyskytují dva protipóly. Jedni jsou poměrně benevolentní a sledování televize u svých dětí vcelku nehlídají (dobu u televize, pořady, které sledují, zda všemu děti rozumí apod.). Druzí raději televizi vůbec nevlastní, aby touhu svých dětí nepokoušeli. Většina rodičů se však pohybuje mezi tolerancí a zákazy. Například z výzkumu, který prováděla německá univerzita v Mohuči, vyplynulo, že 80 % rodičů považuje za důležité nastavit ve sledování televize hranice. O něco méně procent dotazovaných zároveň přiznává, že nejsou důslední a v zájmu uklidnění zlobivých dětí ve svých zásadách polevují.

To je zásadní problém. Většina rodičů si uvědomuje, že je třeba stanovit pravidla, ale častokrát díky své pohodlnosti nejsou důslední. Potíž může být také v neznalosti doporučených zásad, díky jejichž dodržování nemusí mít televize vždy jen negativní vliv na dítě.

Televize může působit i pozitivně. Může pomáhat k výchově dětí, bavit je, ujasňovat jim stupnici hodnot. Díky televizi mohou být vyvolány cenné diskuze mezi členy rodiny. Je povinností rodičů dbát o to, aby měla televize doma dobrý a užitečný vliv (Chandlerová, Burneyová, 1983).

Závěr tedy není zastrašit rodiče převažujícími negativními vlivy. Pokud se v domácnosti vyskytuje alespoň jeden televizor, ke kterému mají přístup i děti, je nutné dodržovat určité zásady, aby zmiňované zápory nepřevažovaly nad těmi pozitivními. *„Dítě má být nasměřováno na pozitivní využívání technických vymožeností. Rodič má dítěti vysvětlit klad i zápor techniky. Je důležité používat vysvětlování, komentář, ne striktní zákazy. Mohla by se tak vytvořit bariéra mezi rodičem a dítětem“* (Špaňhelová, 2008, s. 76).

2.1.12 Zásady vhodného sledování televize

Výstižně zní nadpis jedné z kapitol v knize Pavla Říčana: Ovládněte obrazovku! Je to v podstatě nejdůležitější zásada, kterou bychom se měli pokusit dodržet. Snažit se, abychom my ovládli obrazovku a ne obrazovka nás. A to bychom měli učit především děti.

Říčan píše o dalších zásadách (Říčan, 1995):

1. Společné sledování televize: NEODKLÁDEJTE DĚTI K TELEVIZORU! Když už se děti na televizi dívají, sledujte ji společně s nimi. Děti potřebují přímou pomoc dospělého. Samozřejmě stane se, že občas mají rodiče něco důležitého na práci a jednoduše „nemají na dítě moc čas“. V tomto případě častokrát posadí dítě před televizi. Samozřejmě jednou za čas to udělá každý rodič, ale nemělo by se z toho stát pravidlo! Vždy by rodiče měli mít pod kontrolou, na co a jak dlouho se dítě dívá.

Obzvláště nejmenší děti bychom neměli nechávat před televizorem samotné. Vhodné je například držet se s dítětem za ruku, obejmout ho. „*Dítě v mateřské nebo babiččině náruči dostává před obrazovkou důležitou lekci citové výchovy. Stiskem, pohlazením, soucivným komentářem („Chudák zajíček!“), nebo tím, že se připojíme k radostnému smíchu dítěte, něžně kormidlujeme jeho prožívání, podobně jako mu někdy vedeme ruku při psaní. Tak pěstujeme dětskou schopnost vcítění, smysl pro spravedlnost i smysl pro humor*“ (Říčan, 1995, s. 49-50).

Sledování televize by mělo probíhat jen ve chvíli, kdy je u toho alespoň jeden rodič či prarodič. Dospělý by měl vědět, na co se dítě dívá, jaký je děj pohádky či příběhu. Z tohoto děje můžeme odhadnout, proč se dítě něčeho bojí, zjistit důsledky například nočních děsů a nespavosti, pokud se u dítěte objeví. Chvilu u televize, by měla být chvílí odpočinku, který má být společně prožitý s rodiči. Rodič má mít přehled o tom, jak jeho dítě tráví čas, věnovat mu pozornost, kterou nutně potřebuje (Špaňhelová, 2008).

2. Vysvětľujte, komentujte, objasňujte: Uvádějte na pravou míru nejasnosti dítěte. Komentujte, co na obrazovce vidí, domníváte-li se, že by obsahu nemuselo zcela

rozumět. Nejmladším dětem můžete popisovat, co se v ději odehrává, jaké vidí postavičky apod.

Vysvětlování souvisí i s tím, že by rodiče vždy měli dítěti říci, proč si nepřejí, aby se na daný pořad dívalo. Vysvětlit mu škodlivost mediálního násilí, kýchče (Říčan, 1995).

3. Rozhovor o pořadu: „*Hodně dětí musí po shlédnutí televizního pořadu ihned do postele („Tak a teď honem do postele!“) a mají co nejrychleji usnout. Ale právě to je po velice napínavém pořadu takřka nemožné. Kdo děti „uloží“ ve fázi dohry, musí počítat s poruchami spánku nebo neklidným spánkem“ (Rogge, 1994 – převzato z Blažka, 1995, s. 174).*

Pokud dítě chce, je dobré si následně o pořadu povídat. Odpovídat mu na otázky, zároveň se ho ptát, „chytit se“ jeho spontánních dojmů bezprostředně po skončení programu. Někdy ale dítě zájem o rozhovor nemá a dospělí se ho v dobrém úmyslu pokoušejí za každou cenu zahájit. Takové „mluvení“ se ale stává spíše přemlouváním, nucením, rozhovorem o dětech a ne s dětmi. Rodiče by měli citlivě odhadnout, v jaké chvíli rozhovor zahájit nebo se dítěte zeptat, zda chce něco ujasnit. (Rogge, 1994).

4. Učte děti vybírat: Je třeba sobě samotným a do určitého věku i dětem naplánovat, co se bude sledovat.

U dětských pořadů je potřeba rodičovského citu a úsudku. Jak je psáno v kapitole o televizních pořadech, ne všechny jsou opravdu vhodné pro děti.

Říčan píše, že nejmenším dětem stačí denně například pohádka z Večerníčku. Samozřejmě také by měla mít určitou úroveň. Se staršími dětmi je tu a tam dobré podívat se na snímek například z přírody, na sportovní utkání nebo na dětský film, vždy v rámci vlastního povoleného limitu. Z reakcí dítěte na různé scény, pochopíme mnohé z jeho nitra, co by nám jinak zůstalo skryto. Dobrou „rodinnou“ podívanou jsou i některé nekýčové filmy určené dospělým. Neohrožují-li děti otevřeným znázorňováním sexuality ani brutalitou. Někdy i předškolní děti takové filmy rády sledují, i když nerozumějí ději jako celku. Rodiče jim tu a tam nejasnosti vysvětlí a rodinná pospolitost se posiluje – bohužel ale zdaleka ne tak vydatně jako například při společné hře, vyprávění,

čtení knížek apod., kdy navíc dítě může vyjadřovat své myšlenky, pocity a fantazii. Především se naučte svým dětem naslouchat!

Opatrní by měli rodiče být, sleduje-li jejich dítě televizní zpravodajství. Starší děti by se měly zajímat o to, co se děje v republice i ve světě. Ale při drastických záběrech, které se často ve zprávách vyskytují, by se měla televize vypínat!

Pořady, které děti sledují, by měly dosahovat určité kvality a úrovně. Záleží ale na každé rodině, jejich hodnotách, prioritách, co považují za „kvalitní“.

5. Učte děti vypínat: Rodiče by se neměli bát vyjádřit svůj názor o pořadu, který je třeba zklame, nelíbí se jim, zdá se jim, že je pro děti nevhodný, nepřínosný. Řekněte například laskavě, ale pevně: „Terezko, tohle musíme vypnout. Vždyť to nemá hlavu ani patu a pořád tam něco rozbíjejí nebo střílejí nebo do někoho kopou, fuj!“ Jdou-li věty od srdce, dítě je převezme.

Rogge o této zásadě píše také: *„Je třeba, aby dospělí klidně a jasně řekli, co si myslí o programech nebo scénách, které se jim nelíbí. To dětem usnadňuje hledání vlastního názoru. A pak musejí formulovat kritické výhrady tak, aby děti nezraňovali“* (Rogge, 1994 – převzato z Blažka, 1995, s. 173).

6. Šetřeme zákazy: Ale také by se jich rodiče neměli bát. Dítě potřebuje kromě lásky, něžné péče, citového zázemí také pevnou autoritu. Potřebuje pevnou ruku, aby vědělo, že někomu záleží na tom, jaké je a jaké bude. Poskytneme mu tak to nejcennější v životě: pocit bezpečí! *„Pomozme mu poznat základní sladkou chuť slova „poslušnost“, pro kterou dnešní doba pro samý pokřik o svobodě (chápané jako libovůle) a o seberealizaci má tak málo smyslu“* (Říčan, 1995 s. 39). Zákaz nemusí být vždy striktní, absolutní. Starší děti (na druhém stupni ZŠ) například už spíše jen upozorníme: „Měla bys už jít spát, nebo budeš zítra ve škole zase unavená.“ U mladších dětí a u předškolních obzvláště někdy musíme sledování televize opravdu zakázat (samozřejmě s vysvětlením, proč si nepřejeme, aby program sledovalo).

7. Doba u televize: Nelze konkrétně určit čas vhodný pro sledování televize dětmi. Obecně se ale odborníci (psychologové, lékaři) shodují, že by doba sledování televize neměla u dětí přesáhnout půl hodiny denně.

Říčan píše, že batolatům do tří let úplně stačí každodenní Večerníček (výše zmíněno). Předškoláci mohou k Večerníčku připojit nějakou pohádku a také

snímky z přírody. Zdůrazňuje, čím méně děti navyknete na obrazovku, tím lépe se vám později podaří udržet dávky v přijatelných mezích (Říčan, 1995).

8. Vzdálenost od obrazovky: Na okraj zmíním také vzdálenost zraku od obrazovky. Pravidlem by mělo být: vzdálenost dítěte od obrazovky by měla být trojnásobkem úhlopříčky televizoru. Čím blíže divák sedí, tím je to větší zátěž pro oči, z čehož mohou vznikat zdravotní potíže (bolest hlavy, pálení očí apod.). Má-li dospělí pocit, že je dítě moc blízko u obrazovky, je dobré ho upozornit, aby se posunulo o něco dál.

Co by ještě měli mít rodiče na paměti?

- Jakákoli jiná aktivita je pro rozvoj osobnosti dítěte mnohem přínosnější než sledování televize!
- Nikdy nevolejte k televizi děti zabrané do hry (Říčan, 1995).
- Buďte pro děti především dobrými vzory. Sami se méně dívejte na televizi. *„Je velmi smutné, když se dítě musí posadit k televizoru, aby vůbec mohlo pobýt se svým otcem, který po příchodu z práce usedne před obrazovku, od které se nevzdálí ani při jídle. A není to bohužel vzácný případ“* (Říčan, 1995, s. 49).
- Věnujte se svým dětem. *„Když si rodiče s dětmi povídají a hrají sami, bez televize, když jsou prostě s nimi, je to víc než jakýkoli sebevíc povedený pořad na světě“* (Chalupa, 2006).

2.2 Počítač a předškolní děti

Stejně jako televize je počítač v dnešní době běžným vybavením většiny domácností. Tudíž se s ním do kontaktu dostává také stále více předškolních dětí.

Obrazovka počítače přitahuje děti bez rozdílu věku. „Derou“ se za ni už i malí předškoláci (Těthalová, 2010). Obrazovka počítače je pro děti podobně jako obrazovka televize fascinující, okouzlující, zajímavá.

V kapitole o předškolním období je psáno, že se děti v předškolním věku učí především nápodobou. Nebezpečí, vyplývající z používání počítače malými dětmi, je stejné jako u sledování televize, že budou děti napodobovat obraz, který viděly v médiích. Experimentálně bylo zjištěno, že už čtrnáctiměsíční děti umí reprodukovat to, co viděly na obrazovce, ještě dvacet čtyři hodin po zhlédnutí. Učení nápodobou z médií není ale tak efektivní, rychlé ani trvalé jako učení přímým pozorováním

lidských interakcí, při kterém dítě zapojuje více smyslů a více emočně učení prožívá (Thorn, 2008).

Z výzkumu, který prováděla společnost Mediaresearch, zkoumající životní styl dětí, vyplynulo, že v dětských pokojíčkách dětí od 4-14 let se nevyskytuje jen televize a jiné technické přístroje, ale můžeme v nich najít jako běžnou součást také počítač. Podle výzkumu přibližně 37 % dětí v ČR a 40 % v Praze (4-14 let) má ve svém pokoji počítač s připojením na internet. U těchto dětí se opět zvyšuje míra využívání počítače, než u dětí, které ho využívají ve společných prostorech domácnosti.

2.2.1 Způsoby používání počítače předškolními dětmi

Děti používají počítač různými způsoby. Věnují se na něm různým činnostem. Nejmenší děti si například zkouší manipulovat s myší, ťukat do klávesnice, kreslí pomocí myši obrázky v programu malování apod. Jiné předškolní děti hrají už také počítačové hry, nebo pracují na výukových programech. Podle výzkumů děti od dvou do pěti let se věnují činnostem na počítači nejčastěji pod dohledem dospělého. Starší předškoláci dokážou používat počítač už bez jakékoli pomoci a vystačí si sami (Siibak & Vinter, 2010).

V některých domácnostech počítač zastupuje pozici televize. Především v rodinách, které televizi nevlastní. Děti na počítači sledují pohádky, filmy, příběhy, které jim pustí rodiče například přes DVD přehrávač, nebo stáhnou z internetu.

Také s internetem se mohou setkat děti už v předškolním věku. Z výzkumů, které byly prováděné v Estonsku vyplývá, že 81 % dětí ve věku pět až sedm let hraje on-line počítačové hry minimálně jednou týdně, z toho 23 % dětí se hraní věnuje déle než 10 hodin týdně (Siibak & Vinter, 2010). Čeští předškoláci ve věku čtyři až šest let stráví na internetu v průměru 19 min denně (Mediaresearch, 2008). Nejoblíbenějšími činnostmi pro předškolní děti jsou na internetu hry a videa s postavami, které znají už z televize nebo z knížek.

Některé předškolní děti se s počítačem mohou setkat také v mateřské škole, kde slouží k rozvoji dovednosti pracovat s informačně-technologickými přístroji. Ve většině případů si děti činnost zkouší pod dohledem učitelky, je vymezený určitý limit, jak dlouho se mohou děti činnosti věnovat, co přesně budou na počítači dělat apod. Z pravidla se v mateřské škole nacházejí počítače bez připojení k internetu.

Nainstalované v nich jsou většinou výukové programy a hry. „*Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání poskytuje prostor pro zařazení počítače jako alternativní, doplňkovou metodu a záleží na vedení školy, zda se rozhodne tuto metodu využít či ne (záleží na vybavení, zájmu a schopnostech učitelů, rodičů, atd.)*“ (Moravcová, 2003).

2.2.2 Počítačové hry, výukové programy

Počítačové hry a výukové programy jsou nejčastějšími počítačovými úkoly, kterým se předškolní děti věnují. K základním programům patří například program malování. Do základních her se řadí hry typu puzzle (jednodušší, složitě). Výukové programy nabízejí například výuku cizích jazyků. Na našem trhu se objevuje mnoho her a výukových programů pro předškolní děti (například zaměřené na rozvoj školní zralosti), důležitá je ale kvalita a úroveň těchto her a programů, která může být velice rozdílná. Negativní hodnocení vlivu počítačů na mladou generaci často vychází ze zkušeností s akčními počítačovými hrami typu „střílečky“ apod. (Kucharská, 2001). Opět záleží hlavně na rodičovském citu a úsudku.

„Je otázkou, zda máme programy pro předškoláky označovat za „výukové“ – vždyť předškolní věk není ještě předmětem školní výuky. Mohly bychom je spíše označit za „rozvojové“ (Kucharská, článek Předškolák a počítač, Rodina.cz, 2001). Výukové programy obsahují celou škálu úkolů, které jsou ve většině případů pro děti současně zábavné a zároveň mají rozvíjející charakter. Mohou se podílet na rozvoji osobnosti dítěte, poznávacích funkcích, rozvoji řeči nebo emocionality (Kucharská, 2001).

Rodiče mohou získat informace a přehled o programech například na školských výstavách (např. Vědma, Schola Nova aj.). V odborném počítačovém tisku si mohou přečíst recenze odborníků, kteří se k úrovni a možnostem využití programů vyjadřují. Nebo mohou dětem vybírat hry, výukové programy a jiné činnosti na různých internetových portálech. Opět ale připomínám důležitost rodičovského citu a úsudku o kvalitě, úrovni a přínosnosti programu dítěti.

„Nedávno se mi něžná šestiletá dívenka z dobré rodiny pochlubila, že tatínek má počítač, na kterém si ona hraje. Zvláště má ráda hru „na kačenky“. Zaradoval jsem se:

jistě hra stejně něžná a mírná jako toto děvčátko. Ptám se s nadějí: „A jakpak se to hraje?“ – „Sestřeluj se, přece. Ty, co letí pomalu, už trefím, ale ty co letí rychle, ještě ne“ (Říčan, 1995, s. 20).

2.2.3 Vliv počítače

Mohlo by se zdát, že počítač je z hlediska negativních vlivů méně nebezpečný než počítač. Vyskytuje-li se v domácnosti třeba jen notebook, mohou ho rodiče složit a uklidit tak, aby se k němu děti nedostaly. Mohou na něm podle svého uvážení pustit pořad (pohádku, film), který si myslí, že je pro děti vhodný.

Ale pozor! Hodně problémů, které mohou v důsledku nadměrného používání počítače nastat, se ve většině případů shodují s problémy, které byly zmiňovány v kapitole o vlivu televize. O tom, zda bude mít počítač na děti vliv negativní nebo pozitivní, rozhodují opět především rodiče. O jejich roli v souvislosti s používáním počítače předškolními dětmi bude ještě psáno podrobněji.

Násilí: Počítačové hry jsou pro děti velmi přitažlivé, některé hrovou formou děti učí pracovat s počítačem, hrozí ale, že počítač nahradí dítěti kamaráda. V počítačových hrách se mohou děti setkat také s násilím. (Říčan, 1995).

Zdravotní následky: Nadměrné vysedávání u počítače může mít stejně jako televize negativní zdravotní následky (křivá páteř, zhoršení správného držení těla, ochabování svalstva). Permanentní sledování obrazovky může mít za následek bolest hlavy, pálení očí apod.

Nevhodné stránky: Pokud mají děti přístup k internetu a rodiče jejich činnosti na internetu nevěnují moc pozornost, mohou se děti dostat také na nevhodné stránky, ve kterých se vyskytuje násilí nebo pornografie. Takové nevhodné stránky se dají najít opravdu snadno. Vliv mohou mít starší sourozenci, kteří (doufejme) nevědomky takové stránky objeví a mladší sourozenec je třeba u toho. Podle zjištění nadace Naše dítě 44 % dětí surfujících internetem, navštívilo pornografické stránky a 30 % dětí navštívilo stránky obsahující násilí (nadace Naše dítě – převzato z článku Předškolák za počítačem, Děti a my, Těthalová, č. 2, 2010).

„Když se naše Markéta naučila číst, trávila se svou o dva roky mladší sestrou čas hledáním nějakých pěkných fotek, které by si daly do své prázdninové kroniky. Moc jsem nesledovala, co dělají, ani mě nenapadlo, že by mohly narazit na něco

nevhodného. Zarazilo mě jejich nezvyklé ticho, nakoukla jsem jim přes ramena a málem mi vypadly oči z důlku, protože listovaly stránkami s neuvěřitelně tvrdým pornem. Naštěstí moc nerozuměly tomu, co viděly. Projela jsem historii vyhledávání a zjistila jsem, že na tyto stránky je dovedlo nevinné slovo kočička“ (příběh maminky dvou dcer – převzato z článku Předškolák za počítačem, Děti a my, Těthalová, č. 2, 2010). V mnoha případech nepomůže ani zablokování klíčových slov, obsahujících slovní základ třeba sex nebo porno.

Myšlení a představivost: Vliv na rozvoj myšlení a představivosti nemusí být vždy natolik negativní, jako je tomu v případě televize. U většiny výukových her děti musí zapojit přemýšlení nad daným úkolem, v programu malování mohou zas projevit svou fantazii a představivost. Opět ale musejí být obezřetní především rodiče, jelikož ne všechny výukové programy a hry jsou kvalitní a vhodné pro předškolní děti (viz kapitola počítačové hry).

2.2.4 Rodiče předškolních dětí a počítač

Rodiče v souvislosti s používáním počítače svými dětmi mají, stejně jako je to v případě televize, velkou zodpovědnost a nejdůležitější pozici, jakým způsobem se dítě s počítačem bude seznamovat. Jejich přístup k používání počítače, a vůbec všech technických přístrojů, může mít opět vliv negativní nebo pozitivní. Rodiče by měli mít především na paměti, že počítač (a ostatní technické vymoženosti) je dobrým sluhou, ale zlým pánem (Těthalová, 2010).

Mezi rodiči se vyskytují opět dvě protichůdné skupiny. Jedna skupina rodičů je možnostmi nové techniky okouzlena. Představuje si především její přínos a možná rizika či nebezpečí předem bagatelizuje. Navíc si uvědomují, že v dnešní době se téměř žádné zaměstnání neobejde bez alespoň minimální dovednosti ovládat počítač, tudíž si říkají, čím dřív s jeho seznamováním dítě začne, tím to bude mít později jednodušší. K povzbuzování dítěte používat počítač více a více, podporuje tyto rodiče také fakt, s jakou lehkostí si už velmi malé dítě osvojuje ovládání pro ně tak složitého a často nepochopitelného přístroje. Na druhé straně počítač u řady rodičů vyvolává nedůvěru a obavy. Mají starost, aby se dítě nestalo na počítači závislé, aby nekomunikovalo

s lidmi zásadně jen přes počítač, aby kamarády nemělo výlučně v počítačových hrách, aby četlo, chodilo ven. Uvědomují si možné negativní zdravotní následky, ochuzení řečových dovedností, narušení sociálních vztahů. Správně také cítí, že některé následky se mohou projevit až v budoucím životě jedince (Mertin, 2006).

Marie Těthalová popisuje svůj zážitek se čtyřletým chlapečkem: „*V první chvíli jsem si myslela, že chlapeček trpí nějakým handicapem. Ještě totiž nemluvil a pořád s sebou tahal dudlík, choval se jako „mimino“.* Ale to skončilo ve chvíli, kdy jeho tatínek vytáhl na stůl laptop s připojením na internet. Jakoubek ožil, otevíral jednu stránku za druhou, aktualizoval svůj profil na několika sociálních sítích a do toho hrál jakousi hru. Uměl číst i psát (asi ne psací písmo), dokázal si zřídit různé uživatelské účty a komunikovat s lidmi, kteří byli možná na druhém konci světa. Ale s lidmi, kteří byli kolem něj, se nedomluvil“ (Těthalová, článek *Předškolák za počítačem*, *Děti a my*, č. 2, 2010). Podobných dětí je jistě více, ale nejsou důvodem, abychom předškolním dětem počítač zakázali úplně.

2.2.5 Jak se postavit k používání počítače předškolním dítětem?

Často se diskutuje o tom, v jakém věku by dítě mělo začít se seznamováním s počítačem a kdy je ještě na tuto činnost brzy (Kucharská, 2001). Spodní hranici věku, kdy by rodiče měli dítěti umožnit (dovolit) usednout k počítači nelze stanovit přesně. Asi by mu dospěli neměli bránit, jakmile projeví zájem, ochotu vytrvat chvíli v klidu a současně přijme několik jednoduchých pravidel ovládní (Mertin, 2006).

2.2.6 Zásady vhodného používání počítače

1. Doba u počítače: Je to asi první zásada, kterou rodiče často řeší. Doktorka Špaňhelová píše, že to má být krátký čas, který dítě u počítače stráví (Špaňhelová, 2008). Podle doktora Mertina první odpověď na otázku: Jak dlouho by dítě mohlo denně sedět u počítače? zní: Jak dlouho vydrží. Ale pozor, některé předškolní děti jsou schopné vydržet u jedné činnosti hodně dlouhou dobu (Mertin, 2006).

Doporučená doba je 15 – 20 minut denně, jelikož čtyřleté nebo pětileté děti se ani déle soustředit nedokáží. „*Ano, děti dokážou prosedět i hodiny před televizí*

nebo monitorem, ale pokud jen pasivně sledují barevné obrázky a přitom vypnou mozek, k užítku to není“ (Těthalová, článek Předškolák za počítačem, Děti a my, č. 2, 2010). Zároveň není jednoduché určit, co ještě je, a co už není zdravá doba, strávená předškolákem u počítače. Zdravá dvacetiminutovka nebo půlhodinka samy o sobě měřítkem nejsou (Těthalová, 2010).

2. Činnosti na počítači: Podle doktorky Kucharské do tří let věku by počítač měl být pro dítě jen ojedinělou zábavou. Například si může prohlížet obrázky, klikat myší, aby se mu objevily, ale nemělo by to dělat často a moc dlouho (Kucharská, 2001). Možná by nejprve dospělý měl vzít dítě na klín a ukázat mu nějakou hodně jednoduchou hru (Mertin, 2006).

Mladší předškoláci, přibližně čtyř až pětileté děti, se mohou pod dohledem dospělého seznamovat s jednoduššími úkoly, hrát jednoduché hry. Například méně složité puzzle (ze 2 až 4 částí) nebo omalovánky, do kterých klikáním doplňuje barvy. Pro starší předškoláky, tedy ty před nástupem do školy, existuje mnoho výukových programů, zaměřených především na rozvoj poznávacích funkcí (Kucharská, 2001). Starší předškoláci mohou hrát již složitější hry (zapojení myšlení, představivosti) a doporučenou denní dobu mohou z části strávit u počítače samostatně.

3. Dohled dospělého: Pracuje-li dítě na počítači samo, rodič by měl mít pod kontrolou čas u počítače a činnosti, které na něm dělá. Pro použití počítače může platit stejná zásada jako u sledování televize, alespoň část doby by u těchto zařízení měli rodiče nebo prarodiče trávit s dítětem. S mladšími dětmi je samozřejmě vhodné být s dětmi u počítače po celou dobu (Mertin, 2006).

Rodič by měl dítěti vysvětlovat nejasnosti, objasnit mu, co nechápe. Poradit a pomoci třeba s hrou nebo nějakým úkolem. Dětem, které ještě neumí číst, mohou rodiče přečíst zadání k úkolu. Menším dětem mohou ukázat, jak ovládat myš, klávesnici a popisovat jim, co na obrazovce vidí.

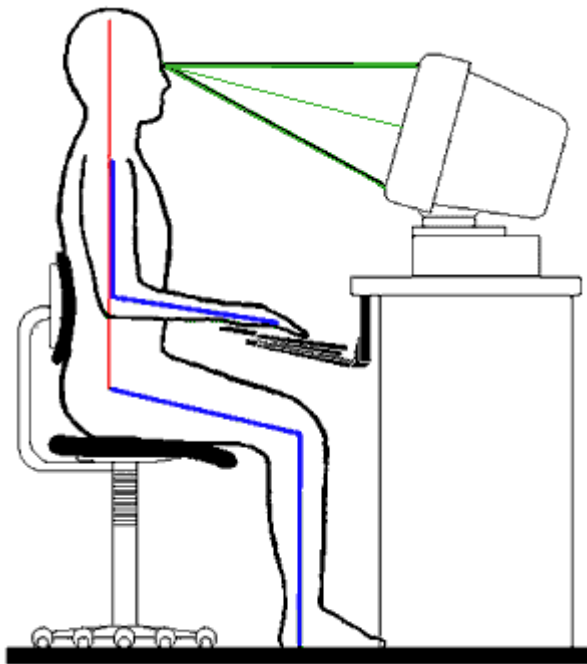
Než si dítě k počítači sedne, a když ho naopak opustí, měli by rodiče věnovat čas alespoň krátkému povídání o tom, co na počítači dělalo, jak se mu dařilo ve hře nebo výukovém programu, co pěkného myší nakreslilo, co ho bavilo a co zas ne. Jen tak se z počítače nestane jen elektronická chuťva, ale užitečný společník (Těthalová, 2010).

„Poměrně častou chybou je spoléhání rodičů na to, že starší sourozenec, který bývá na počítači více samostatný, mladšímu „poradí“. Navíc vysvětlování jej ani nemusí bavit. Rodiče jsou někdy spokojeni, že sourozenci tráví čas spolu. Může se ale stát, že pro mladšího z nich je úkol nepřiměřený jeho věku, tematikou i způsoby řešení úkolů a že jen nečinně, bez většího užitku sleduje, co dělá jeho starší bratr“ (Kucharská, článek Předškolák a počítač, Rodina.cz, 2001).

Také doktorka Špaňhelová upozorňuje na to, že doba u počítače, má být čas, kdy je s ním u počítače také rodič (prarodič), komentuje hru, vysvětluje, také může vidět, jak se dítě ke hře staví, jak dovede použít své počáteční konstruktivní myšlení. V předškolním období je však o mnoho důležitější podporovat dítě v jeho hrách s dalšími dětmi, aby si vytvářelo širší okruh kamarádů, sociální vztahy s ostatními lidmi (Špaňhelová, 2008).

4. Správné sezení a vzdálenost zraku od obrazovky: Důležité je, aby dítě u počítače správně sedělo. Sedět by mělo rovně, nohy by mělo mít opřené o podložku, zády se opíralo o židli, nezaklánělo k obrazovce hlavu, mělo by mít podložena předloktí. Vzdálenost zraku od obrazovky se doporučuje 50 cm a více. Ve většině domácností nejspíše není počítač umístěn na stole, který je výškově uzpůsobený dítěti, stejně tak židle. Často tedy děti sedí u počítače v nesprávné, nezdravé poloze. V tomto případě je důležité, aby denní doba strávená u počítače opravdu nepřekročila doporučených 15 – 20 minut.

Ukázka vzorového sezení u počítače viz. obrázek 1.

Obrázek 1 http://www.cvicime.cz/cviceni-praha/anatomie/rovne/sed_praxe.html

5. Technická kvalita počítače: Technická kvalita počítače by se rozhodně neměla podceňovat. Věta: „Na to jeho hraní je deset let starý monitor dost dobrý“ není úplně rozumná (Mertin, 2006).

„Aby si dítě čas u počítače opravdu užilo a mělo z něho nějaký profit, musí být v první řadě v pořádku náš počítač. Dětem ani dospělým nesvědčí například monitor, který je špatně seřízený a kmitá. Ani klávesnice, která má už nejlepší léta za sebou a každé písmenko z ní musíte doslova vymlátit, není ideální“ (Těthalová, 2010).

Praktická část

3 Výzkumné šetření zaměřené na využívání elektronických médií předškolními dětmi

V praktické části práce nejprve představím cíle a hypotézy výzkumného šetření. Popíši použitou výzkumnou metodu, kterou jsem si pro získání dat zvolila a výzkumný vzorek, se kterým jsem při výzkumu pracovala. Následně analyzuji získaná data a zhodnotím stanovené hypotézy. Poté bude následovat diskuze získaných zjištění, vyvození pozitiv a negativ ze získaných dat a závěrečné zhodnocení bakalářské práce.

3.1 Cíle výzkumného šetření

V současné době je běžnou součástí většiny domácností televize a počítač. Do kontaktu se s nimi dostávají stále více i předškolní děti (tří- až sedmileté děti). Cílem výzkumu je provést výzkumné šetření u rodičů předškolních dětí v Praze a v Ostrově (okres Karlovy Vary, cca 17 000 obyvatel) prostřednictvím anonymních dotazníků a získat tak informace týkající se využívání elektronických médií předškolními dětmi v těchto dvou městech. Cílem je zároveň některá získaná data od respondentů z Prahy a Ostrova porovnat a vyvodit z nich pozitiva a negativa z hlediska výchovy a vzdělání dětí. Cílem výzkumu je také poskytnout respondentům prostor pro zamyšlení nad tématem využívání elektronických médií předškolními dětmi.

3.2 Hypotézy výzkumného šetření

Pro výzkumné šetření bylo stanoveno 8 hypotéz, které budou, díky zpracování dat, buď potvrzeny, nebo vyvráceny.

Hypotéza č. 1:

V pražských domácnostech mají předškolní děti k dispozici, ve více případech než v Ostrově, televizi i ve svém dětském pokoji.

Hypotéza č. 2:

V pražských domácnostech mají předškolní děti k dispozici, ve více případech než v Ostrově, počítač i ve svém dětském pokoji.

Hypotéza č. 3:

V pražských domácnostech, ve více případech než v Ostrově, sledují rodiče televizi aktivně se svým dítětem.

Hypotéza č. 4:

V pražských i ostrovských domácnostech má většina respondentů stanovena pravidla pro využívání televize a počítače předškolními dětmi.

Hypotéza č. 5:

Přibližně stejnou dobu denně tráví děti v Ostrově i v Praze konzumací elektronických médií (TV, PC).

Hypotéza č. 6:

V pražských domácnostech, ve více případech než v Ostrově, jsou rodiče aktivně nápomocni svému dítěti při práci/ hře na počítači.

Hypotéza č. 7:

Děti ve věkové kategorii 3 – 4,5 let nekonzumují elektronické přístroje déle jak 30 minut bez rozdílu Ostrov a Praha.

Hypotéza č. 8:

Zapnutí počítače nebo televize vyžadují více děti ve věkové kategorii 4,5 – 7 let než mladší děti bez rozdílu Praha a Ostrov.

3.3 Výzkumná metoda

Pro sběr dat jsem zvolila jednu z dotazovacích metod, konkrétně metodu dotazníku (příloha č. 1). Pro získání stoprocentně pravdivých informací by nejvhodnější bylo realizovat rozhovory o využívání elektronických médií přímo s předškolními dětmi. Rozhovory s nimi by ale byly zaprvé časově a organizačně náročné a zadruhé by musely být upravené. Musel by být zúžen počet otázek a jejich formulace, jelikož na všechny otázky, vyskytující se v dotazníku, by předškolní děti nedokázaly odpovědět (čas u televize a počítače, aktivita rodičů apod.). Zvolila jsem tedy metodu dotazníku pro rodiče předškolních dětí.

Jedná se o metodu kvantitativního výzkumu (sběr dat). Dotazník se skládá z 15 otázek. Čtrnáct otázek je uzavřeného typu (respondenti zaškrtovaly z několika možných odpovědí). Jedna otázka byla otevřeného typu, u té respondenti vypisovali, jaké jsou oblíbené pořady dětí. Uzavřené otázky jsou vhodnější pro zpracování získaných dat. Zároveň tolik nezatěžují respondenty zdlouhavým vyplňováním, které by mohlo většinu respondentů od vyplnění dotazníku odradit.

3.4 Výzkumný vzorek

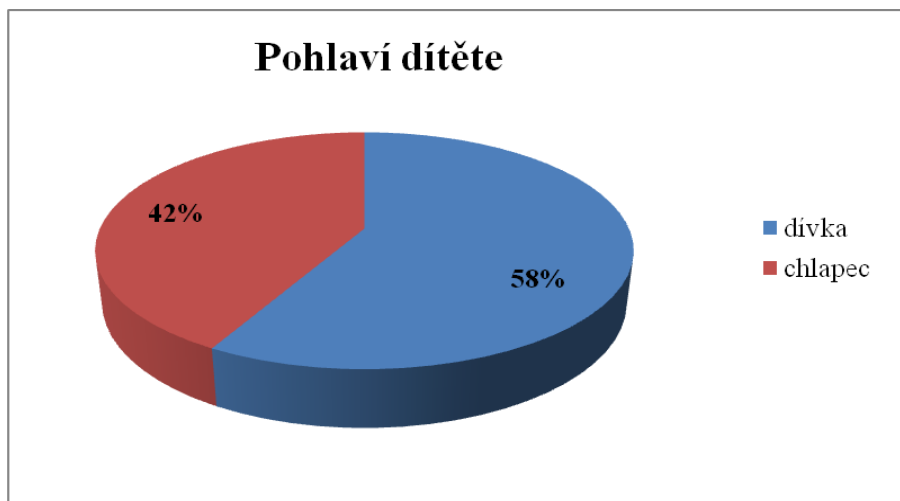
Výzkumné šetření bylo realizováno s rodiči dětí předškolního věku. Dotazníky byly umístěny celkově do čtyř mateřských škol po předchozí domluvě s vedením škol. Do jedné v Ostrově u Karlových Varů a do tří mateřských škol v Praze. V Praze se jednalo o dvě školky běžného typu (bez jakéhokoli zaměření, alternativy apod.) a pro zajímavost byly dotazníky umístěny do jedné školky s environmentálním programem, o které se dá říci, že je jistým způsobem alternativní, jelikož ji navštěvují děti z rodin, které ve většině případů zastávají určitým způsobem „alternativní“ výchovný styl, který není pro dnešní společnost zcela běžný. Většina těchto rodin například nevlastní televizor a celkově se snaží své děti především „ochránit“ před okolním konzumním způsobem života. Jelikož v Ostrově u Karlových Varů se nacházejí jen 4 školky běžného, klasického typu, stačilo dotazníky umístit do jedné z nich. V Praze jsem chtěla zvolit i jednu alternativu (především z hlediska výchovného stylu rodičů), tudíž jsem umístila dotazníky v Praze do více školek, aby byl výzkumný vzorek „vybalancován“.

Sběr dat probíhal od ledna do března 2013. Nejprve bylo v Ostrově získáno 58 vyplněných dotazníků z celkově 80 umístěných, tudíž následně bylo potřeba získat v Praze stejný počet dotazníků, aby bylo možné porovnat získaná data týkající se využívání elektronických médií předškolními dětmi v menším městě a v Praze. V Praze bylo získáno 58 dotazníků ve třech zmiňovaných mateřských školách.

3.5 Zpracování získaných dat

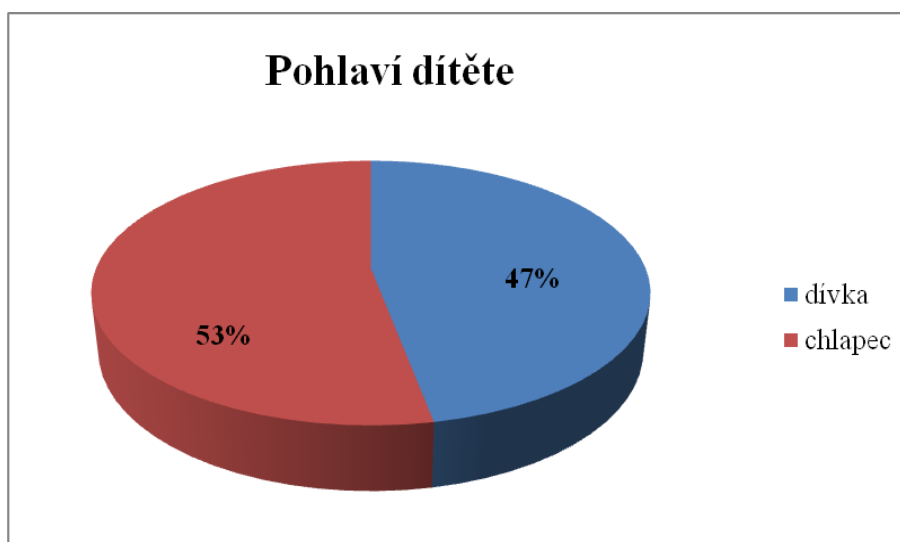
Otázka číslo 1: Zjišťováno bylo pohlaví dětí, za které respondenti vyplnili dotazník. Celkově byl dotazník vyplněn v Ostrově za 58 % dívek (30) a 42 % chlapců (28), v Praze za 47 % dívek (27) a 53 % chlapců (31). (viz. grafy 1, 2)

Ostrov

Graf 1 Vaše dítě je? (Ostrov)

Praha

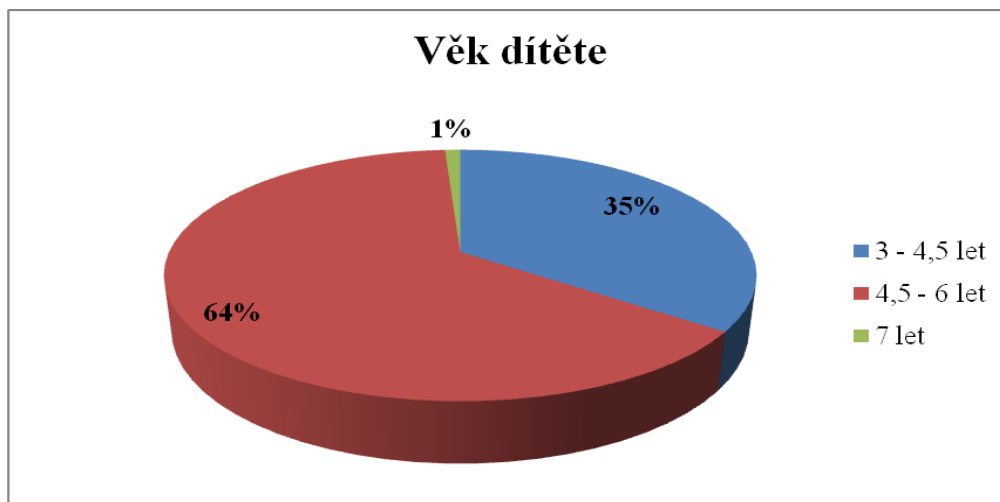

Graf 2 Vaše dítě je? (Praha)

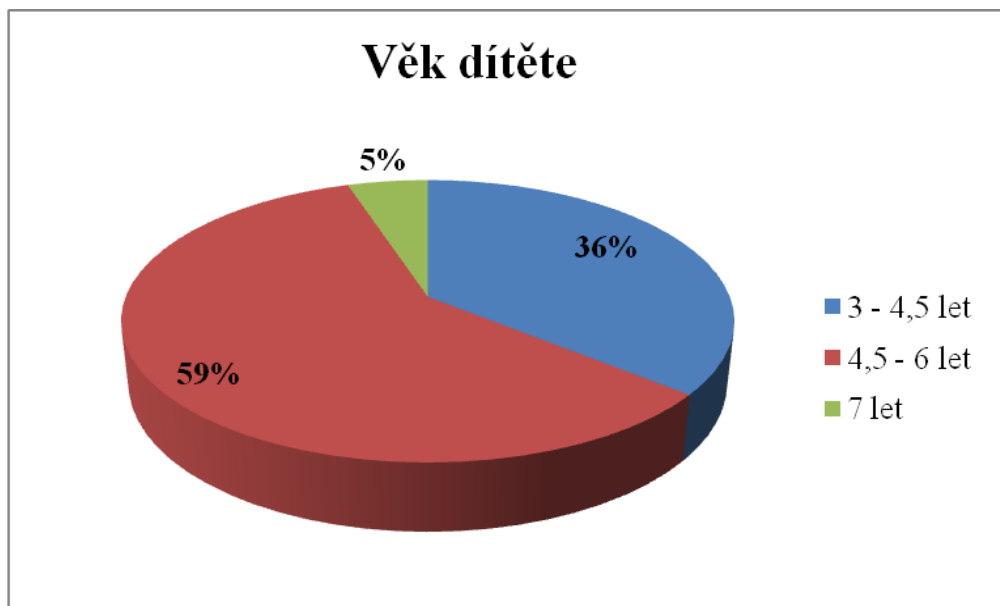
Otázka číslo 2: Byla zaměřena na věk dětí. V Ostrově spadá do věkové kategorie 3–4,5 let 35 % dětí (20), do věkové kategorie 4,5–6 let 64 % dětí (37) a 1 % do kategorie 7 let (1). V Praze je ve věkové kategorii 36 % dětí (21), do kategorie 4,5–6 let patří 59 % dětí (34) a v kategorii 7 let je 5 % dětí (3). (viz. grafy 3, 4)

Ostrov

Graf 3 V jaké věkové kategorii je Vaše dítě? (Ostrov)

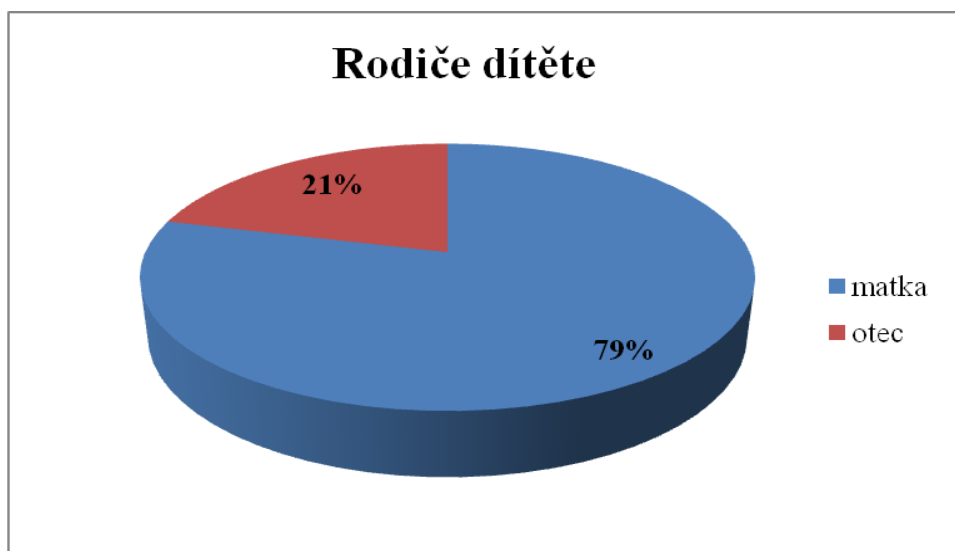
Praha

Graf 4 V jaké věkové kategorii je Vaše dítě? (Praha)

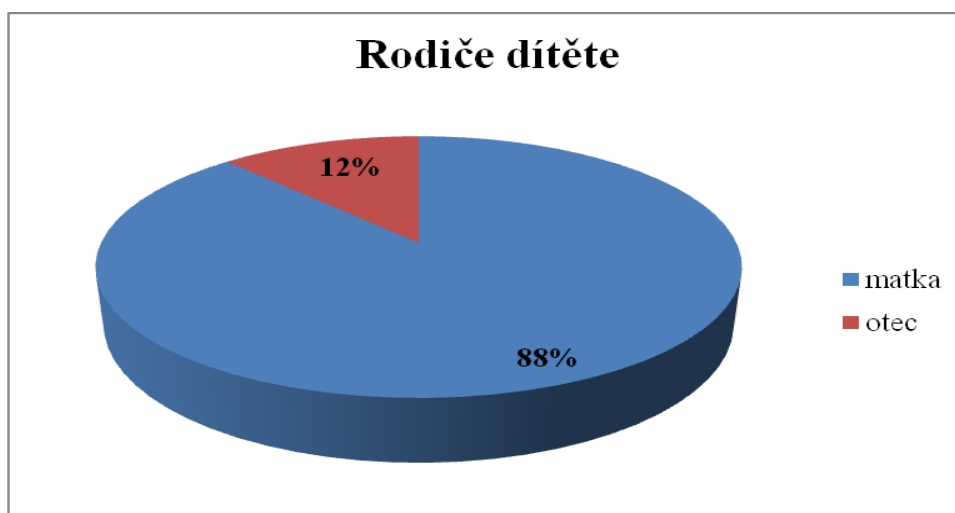
Otázka číslo 3: Zjišťovala pohlaví respondentů, kteří vyplňovali dotazník. Podle předpokladu vyplňovalo dotazník v Ostrově i v Praze znatelně více matek než otců. V Ostrově konkrétně 79 % matek a 21 % otců. V Praze 88 % matek a 12 % otců (7). (viz. grafy 5, 6)

Ostrov

Graf 5 Vašeho dítěte jste? (Ostrov)

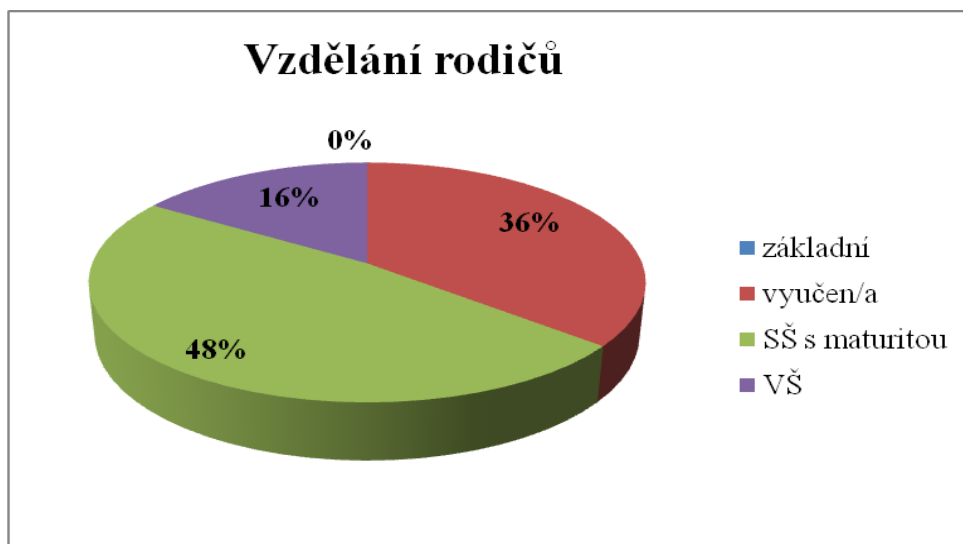
Praha

Graf 6 Vašeho dítěte jste? (Praha)

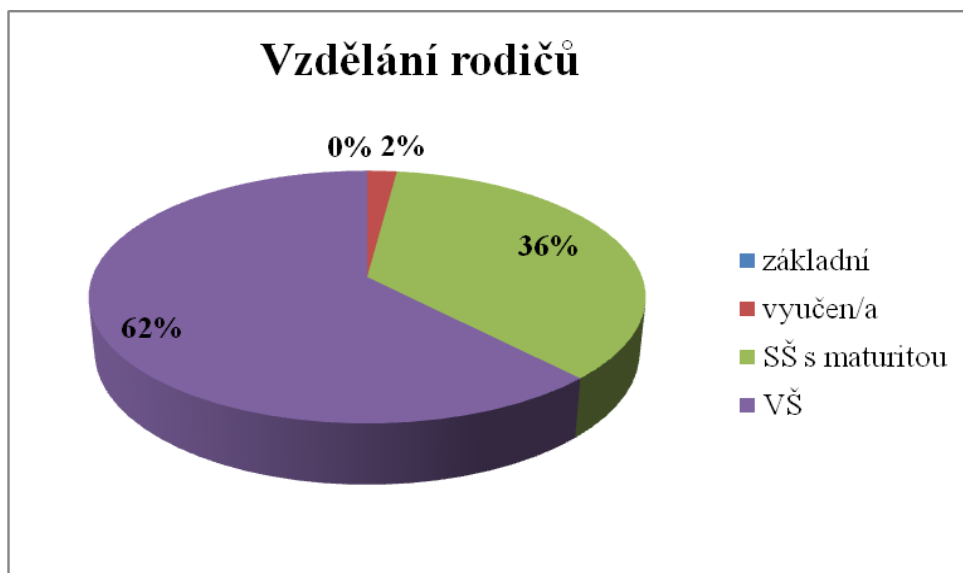
Otázka číslo 4: Zjišťováno bylo vzdělání rodičů. Podle předpokladu bylo v Praze více vysokoškolsky vzdělaných rodičů než v Ostrově. (viz. grafy 7, 8)

Ostrov

Graf 7 Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (Ostrov)

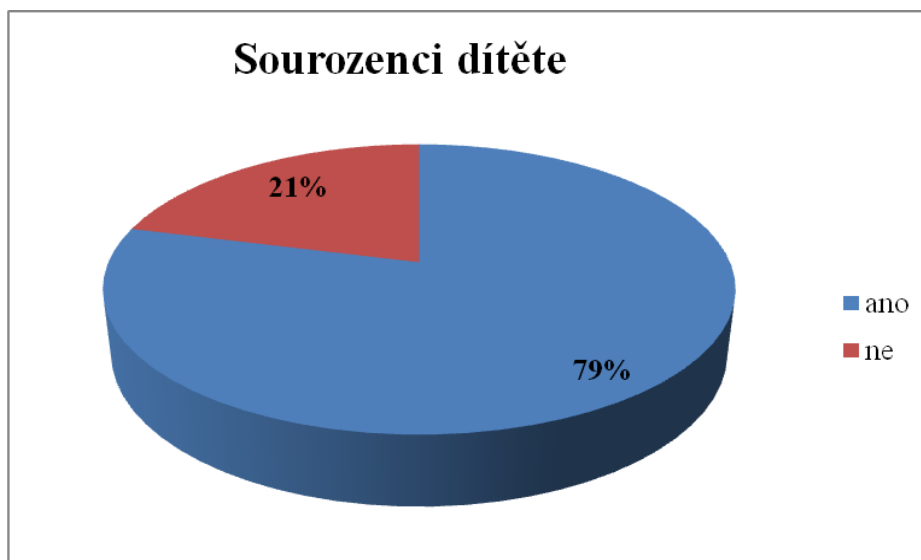
Praha

Graf 8 Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (Praha)

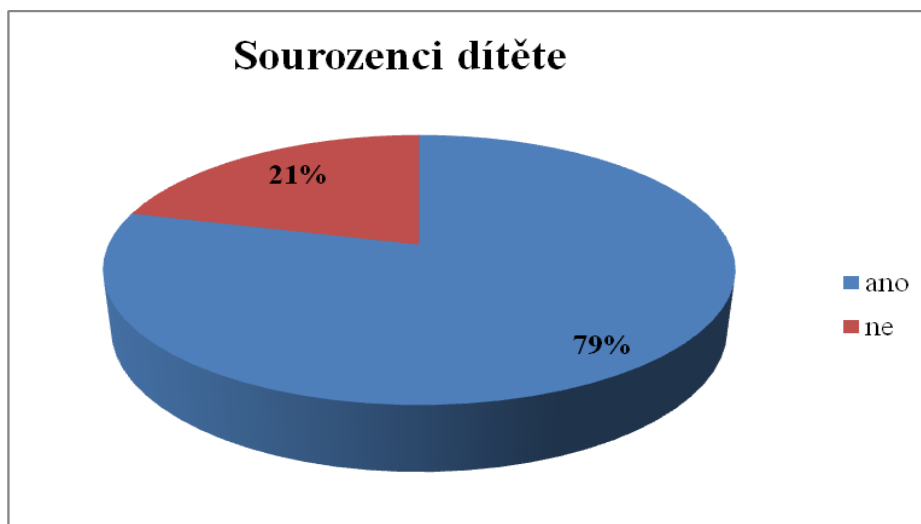
Otázka číslo 5: Byla zaměřena na sourozence dětí, za které byl dotazník vyplněn.
(viz. grafy 9, 10)

Ostrov

Graf 9 Má Vaše dítě nějaké sourozence? (Ostrov)

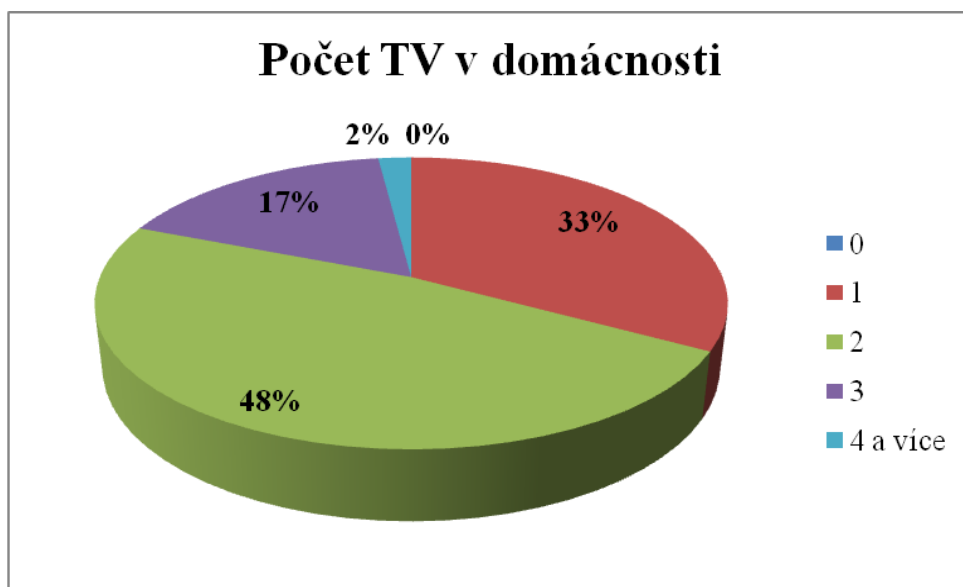
Praha

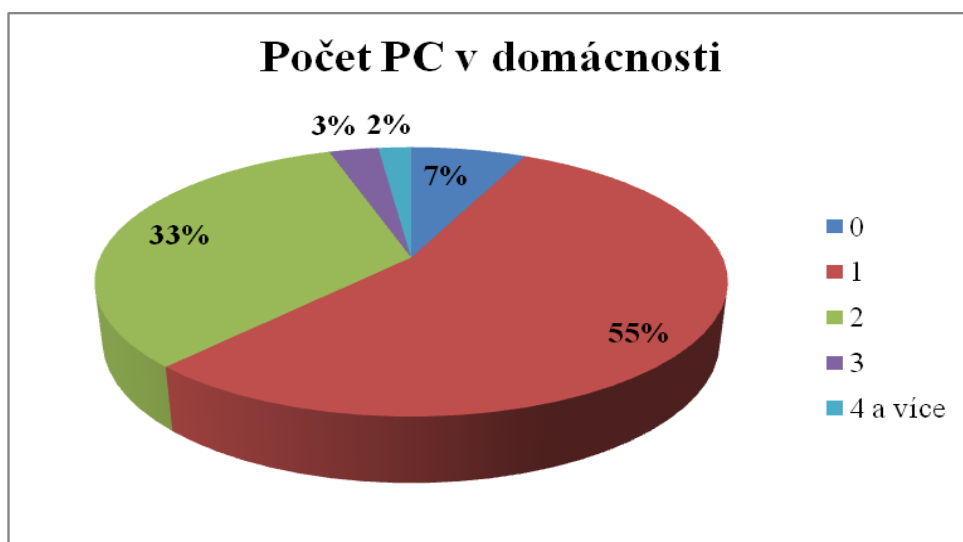
Graf 10 Má Vaše dítě nějaké sourozence? (Praha)

Otázka číslo 6: Tato otázka zjišťovala, jaké množství TV a PC se v zúčastněných domácnostech nachází. Podle předpokladu se v rodinách, které se výzkumu zúčastnily, vyskytuje minimálně jeden elektronický přístroj. V úvodu praktické části je zmíněno, že dotazník vyplnilo 17 % respondentů, kteří zastávají výchovu bez televize. V Praze 17 % respondentů nevládní v domácnosti televizi. Minimálně 1 počítač se vyskytuje i v těchto rodinách, z nichž v některých zastupuje PC televizi. (viz. grafy 11–14)

Ostrov

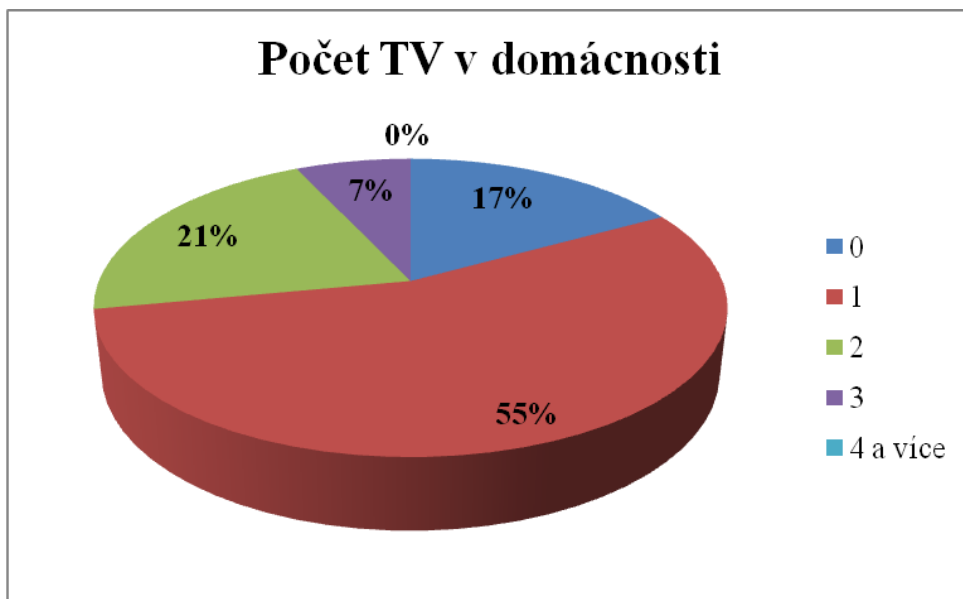

Graf 11 Jaký počet následujících přístrojů máte v domácnosti? (TV, Ostrov)

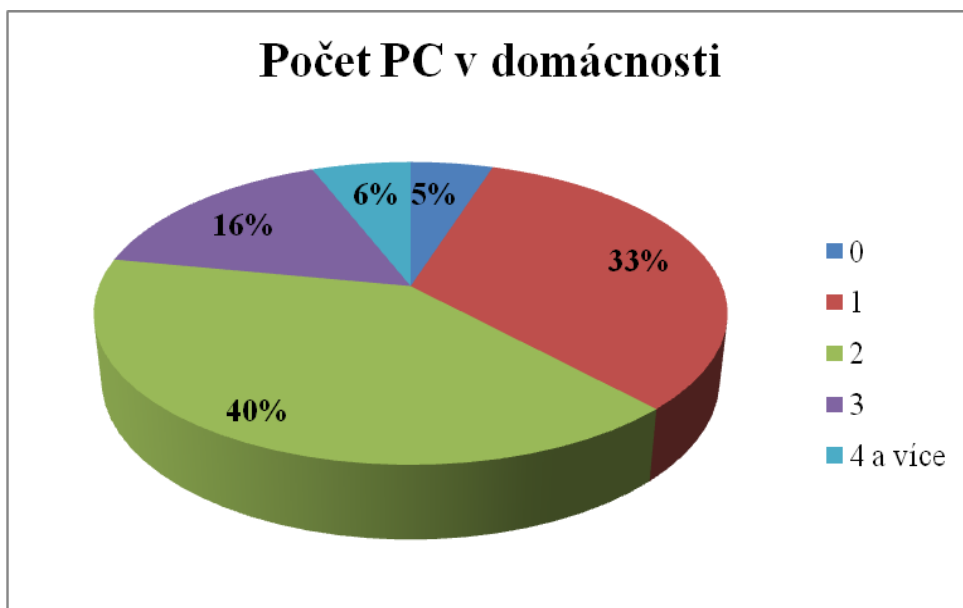

Graf 12 Jaký počet následujících přístrojů máte v domácnosti? (PC, Ostrov)

Praha

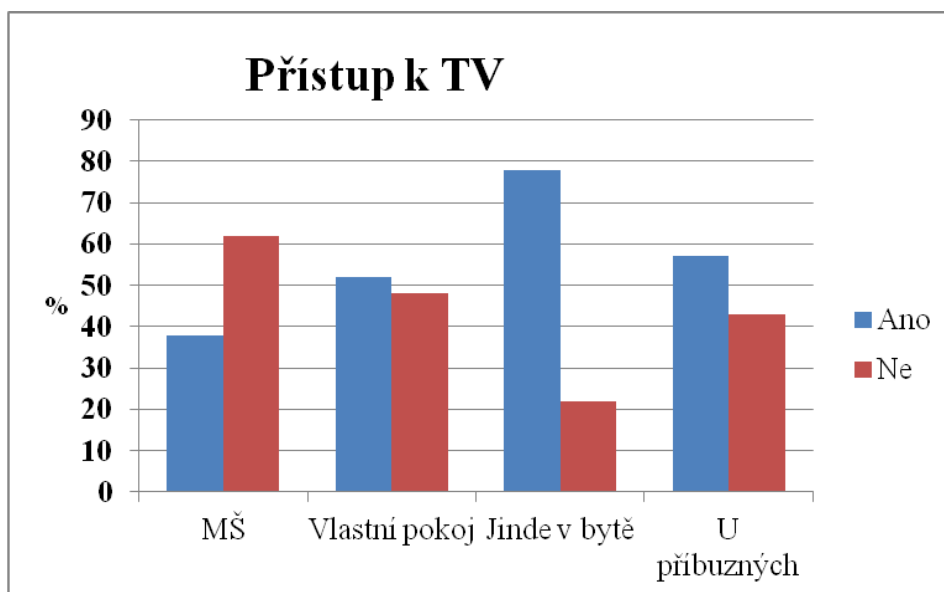
Graf 13 Jaký počet následujících přístrojů máte v domácnosti? (TV, Praha)

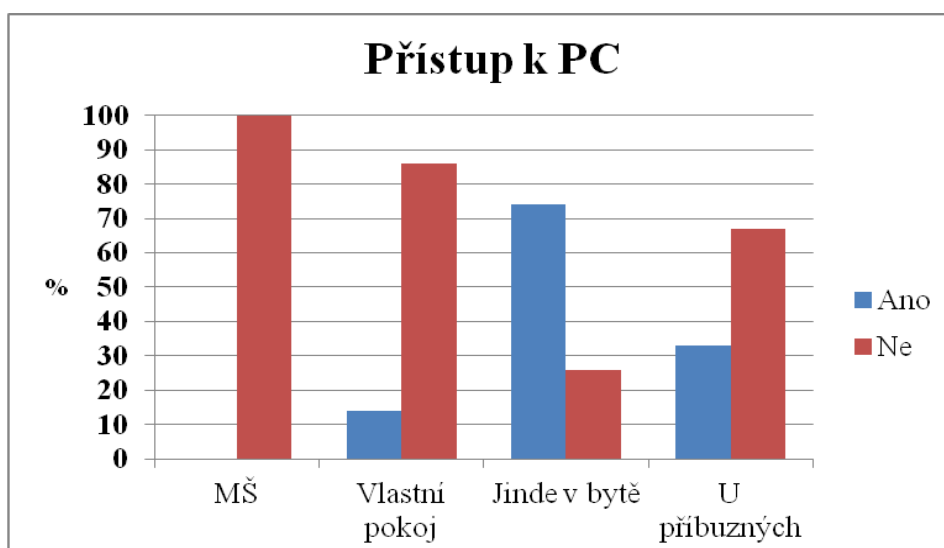
Graf 14 Jaký počet následujících přístrojů máte v domácnosti? (PC, Praha)

Otázka číslo 7: Tato otázka zjišťovala, kde má dítě předškolního věku přístup k TV a PC. Respondenti mohli zaškrtnout více odpovědí. Zároveň souvisí s hypotézami č. 1, 2, které budou vyhodnoceny v kapitole Zhodnocení stanovených hypotéz. (viz. grafy 15–18)

Ostrov

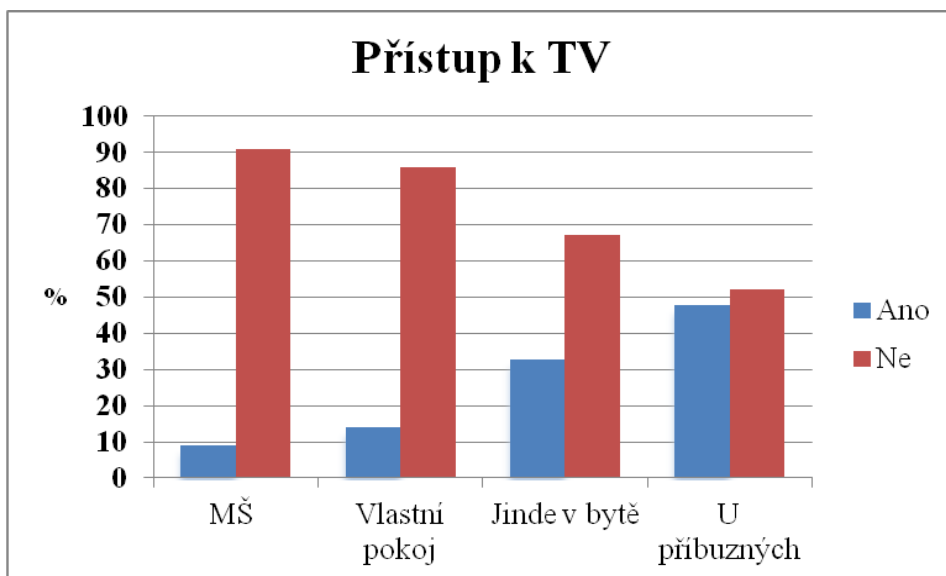

Graf 15 Kde má Vaše dítě přístup k následujícím přístrojům? (TV, Ostrov)

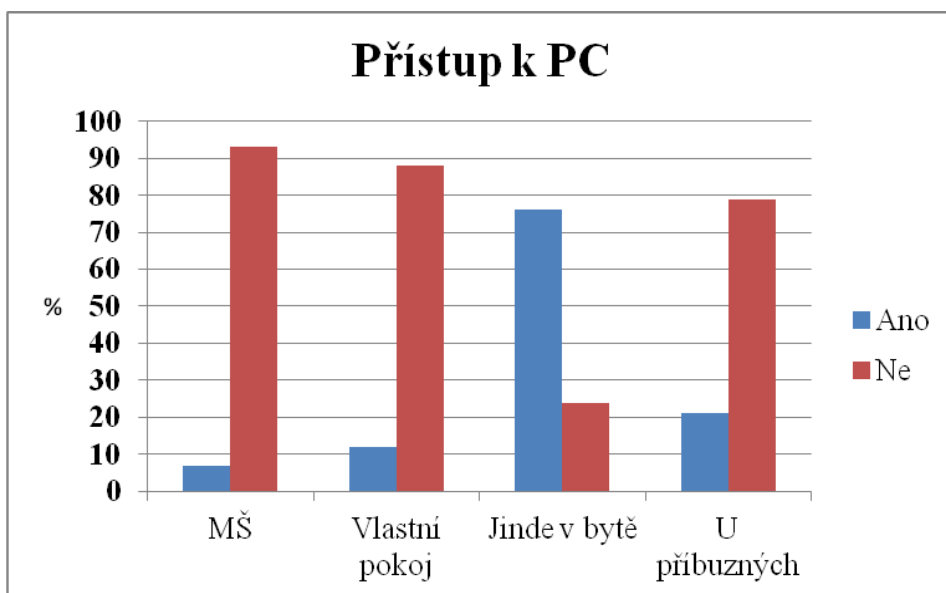

Graf 16 Kde má Vaše dítě přístup k následujícím přístrojům? (PC, Ostrov)

Praha

Graf 17 Kde má Vaše dítě přístup k následujícím přístrojům? (TV, Praha)

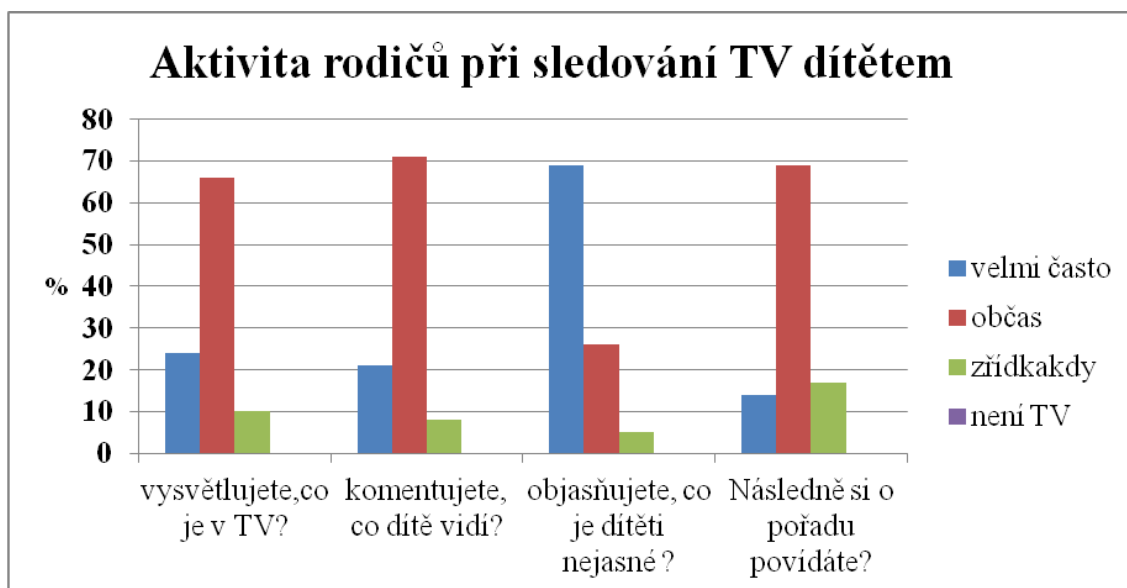
Graf 18 Kde má Vaše dítě přístup k následujícím přístrojům? (PC, Praha)

Otázka číslo 8: Tato otázka byla zaměřena na aktivitu rodičů při sledování TV jejich dítětem. Souvisí s hypotézou č. 3, která bude také vyhodnocena v následující kapitole. Respondenti měli zaškrtnout četnost aktivního sledování u jednotlivých kategorií. a) Vysvětlujete, co je v TV? b) Komentujete, co dítě vidí? c) Objasňujete, co je dítěti nejasné? d) Následně si o pořadu povídáte? Ke zvolení četnosti měli na výběr: 1. Velmi často, 2. Občas, 3. Zřídka.

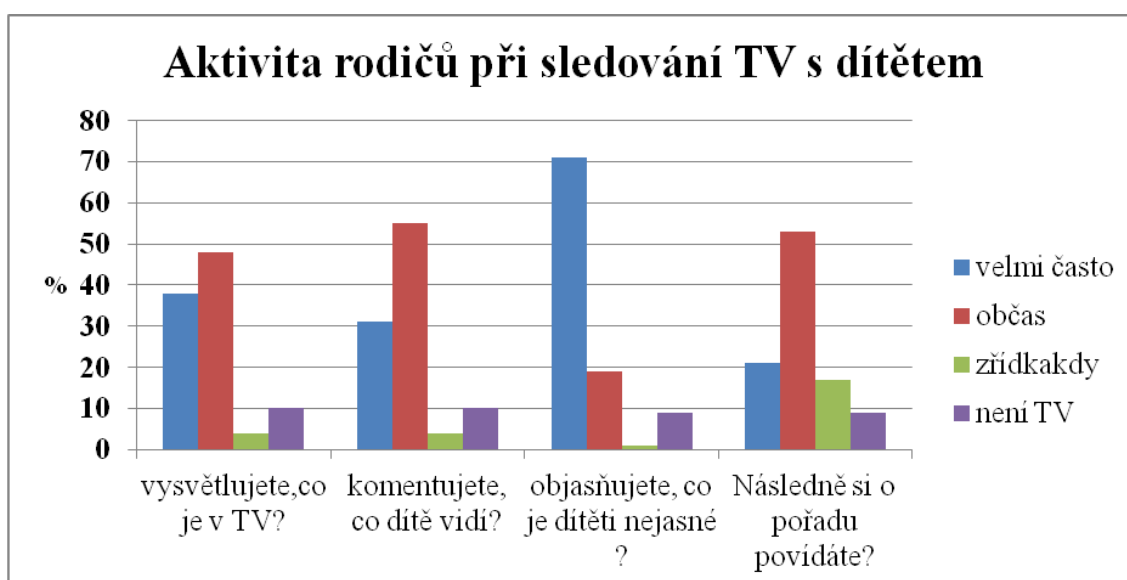
Poznámka: 10 % respondentů otázku nevyplnilo z důvodu, že nevlastní v domácnosti TV a jejich děti s ní ani nikde jinde nepřichází do styku, 9 % stejné důvody a zároveň jeden respondent vyplnil předešlé dvě kategorie a následující dvě nevyplnil. (viz. grafy 19, 20)

Ostrov

Graf 19 Sleduje-li Vaše dítě TV, sledujete ji aktivně s ním? (Ostrov)

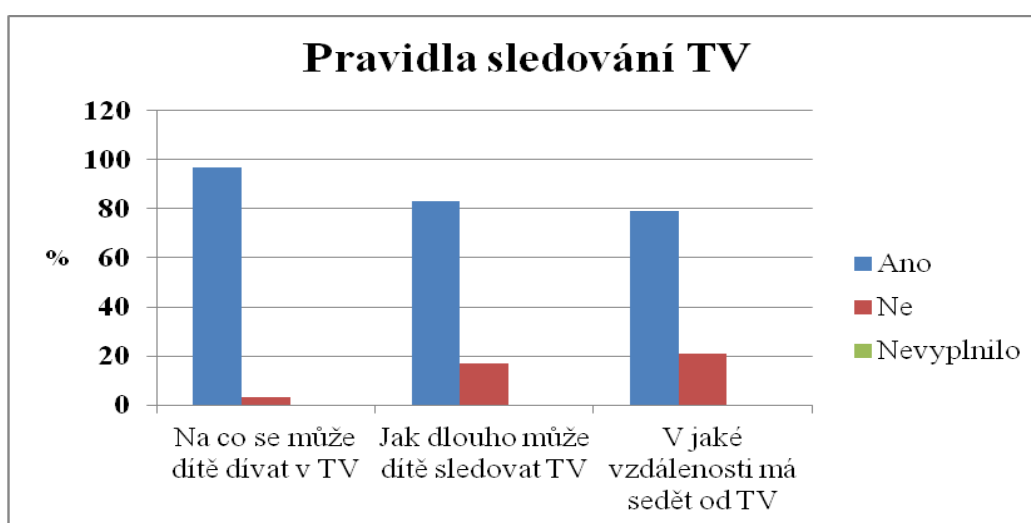
Praha

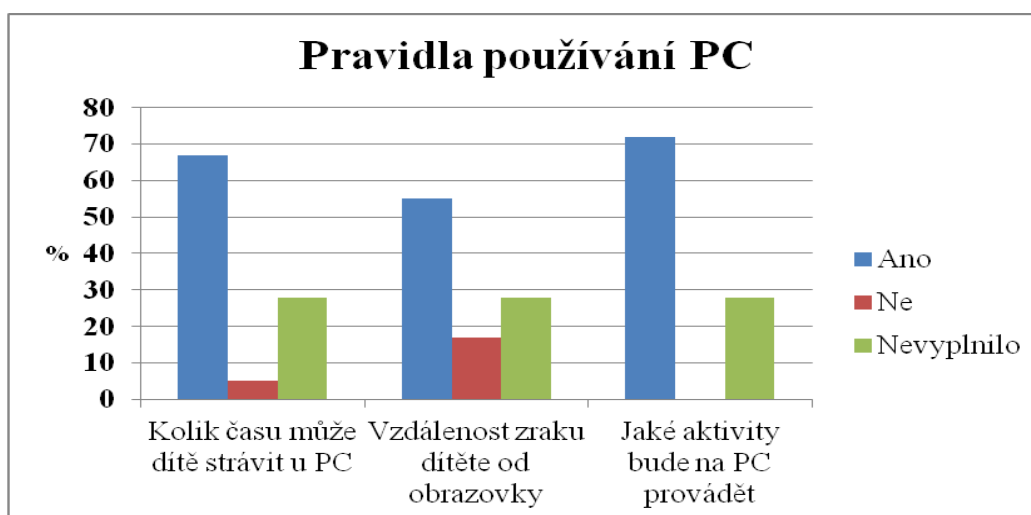
Graf 20 Sleduje-li Vaše dítě TV, sledujete ji aktivně s ním? (Praha)

Otázka číslo 9: Zde bylo zjišťováno, zda mají respondenti ve svých domácnostech stanovena nějaká pravidla pro sledování TV a využívání PC jejich dětmi. Zároveň souvisí s hypotézou č. 4. Respondenti měli na výběr 3 pravidla u TV i PC, které v domácnosti mají zavedena nebo ne – **Televize** a) Na co se může dítě dívat v TV. b) Jak dlouho může dítě sledovat TV. c) V jaké vzdálenosti má sedět od TV? **Počítač** a) Kolik času může dítě strávit u PC. b) Vzdálenost zraku dítěte od obrazovky. c) Jaké aktivity bude na PC dělat. Možnosti odpovědí: Ano, Ne. (viz. grafy 21–24)

Ostrov

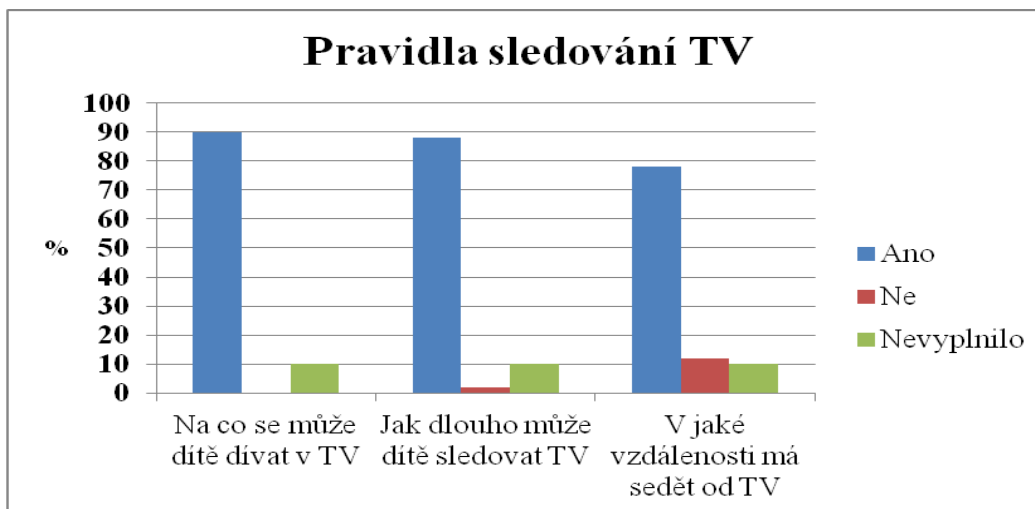

Graf 21 Máte doma stanovena nějaká pravidla ohledně sledování TV a používání PC? (TV, Ostrov)

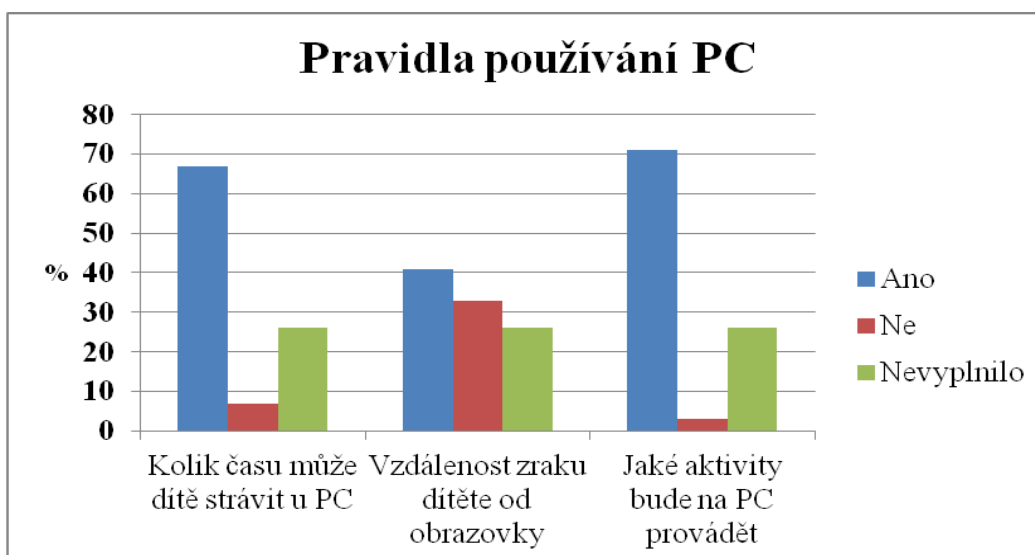

Graf 22 Máte doma stanovena nějaká pravidla ohledně sledování TV a používání PC? (PC, Ostrov)

Praha

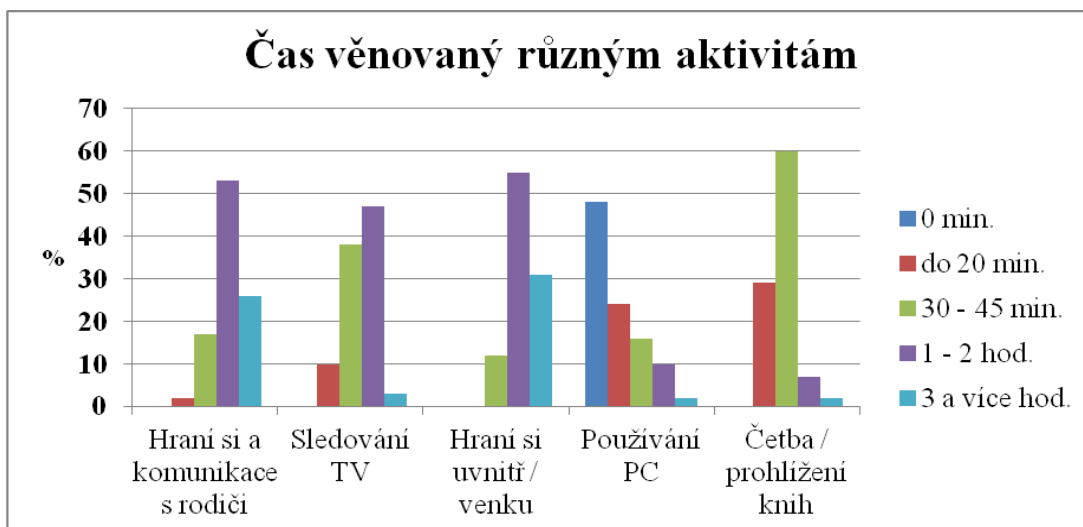
Graf 23 Máte doma stanovena nějaká pravidla ohledně sledování TV a používání PC? (TV, Praha)

Graf 24 Máte doma stanovena nějaká pravidla ohledně sledování TV a používání PC? (PC, Praha)

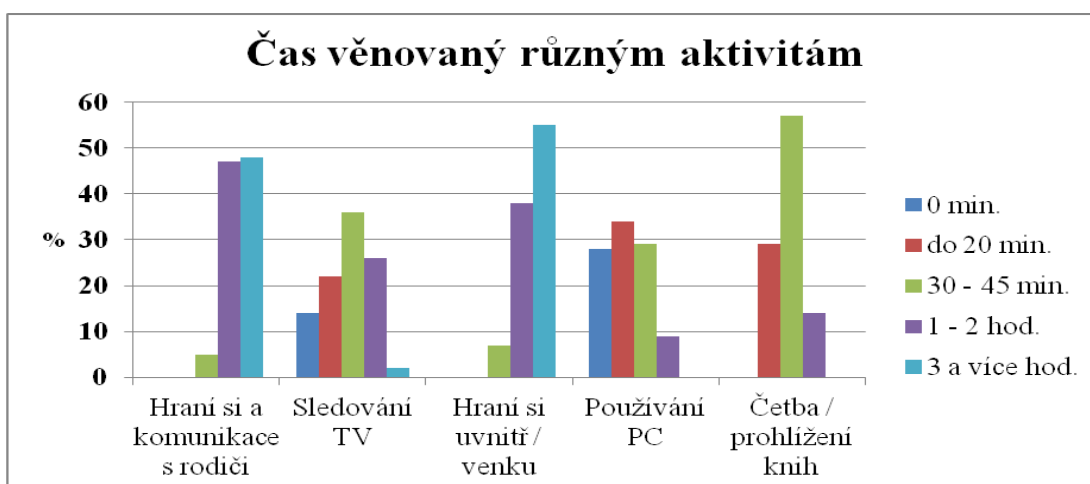
Otázka číslo 10: V této otázce bylo zjišťováno, kolik času denně tráví děti jednotlivými aktivitami. Otázka souvisí s hypotézami č. 6 a 8. Respondenti měli k jednotlivým aktivitám přiřadit odpovídající časové rozmezí. Aktivity: **a)** Hraní si a komunikace s rodiči. **b)** Sledování TV **c)** Hraní si uvnitř/venku. **d)** Používání PC. **e)** Četba/prohlížení knih. Možnosti časového rozmezí: **1.** 0 min., **2.** do 20 min., **3.** 30–45 min., **4.** 1–2 hod., **5.** 3 a více hod. (viz. grafy 25, 26)

Ostrov

Graf 25 Kolik času denně stráví Vaše dítě provozováním následujících činností? (Ostrov)

Praha

Graf 26 Kolik času denně stráví Vaše dítě provozováním následujících činností? (Praha)

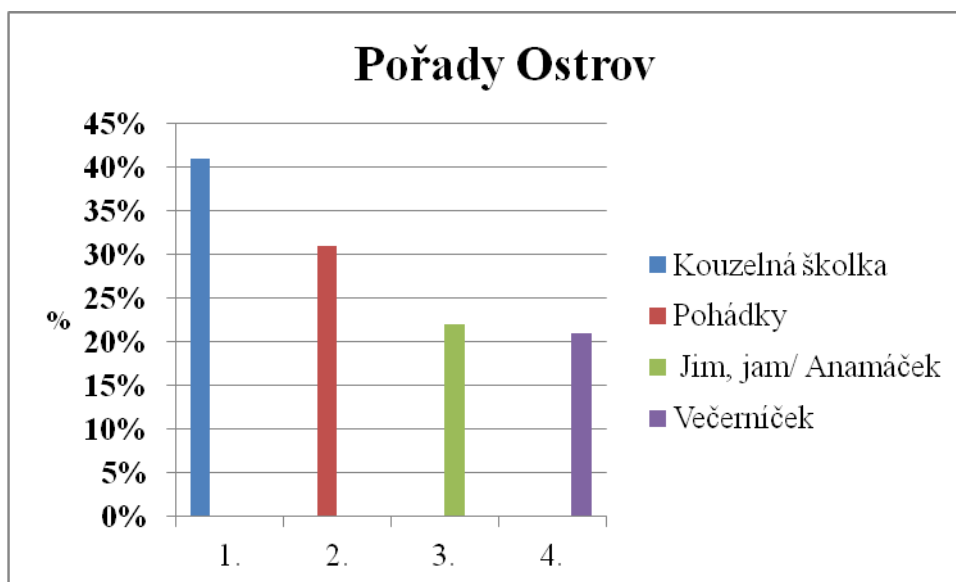
Otázka číslo 11: U této otázky bylo zjišťováno, jaké jsou oblíbené dětské pořady. Respondenti mohli k otevřené otázce vyplnit jakékoli názvy. Z Ostrova i Prahy jsem vybrala 4 nejčastěji se vyskytující pořady. V grafech jsou zaznamenány procentuálně výsledky. Pořad, který byl v Ostrově vyplněn nejvíce, je Kouzelná školka. Na druhém místě byly nejčastěji vyplněny pohádky, bez upřesnění o jaký typ pohádek se jedná, tudíž je jistě pozitivní, že děti sledují pohádky, ale nemůžeme vyhodnotit jejich úroveň

a kvalitu. Na třetím místě jsou televizní kanály Jim, jam a Animáček. Jim, jam je přímo komerční kanál, kde jsou vysílány animované pořady. Animáček je program na TV Barrandov, ve kterém jsou v určitém čase vysílána pásma animovaných seriálů. U obou programů se jedná o komerční zahraniční pořady, které v mnoha případech nedosahují vhodné úrovně a kvality. Jako čtvrté nejčastěji vyplněné byly Večerníčky. Opět ale nemůžeme přesně ohodnotit kvalitu konkrétních pohádek, jelikož v mnoha případech nebyly konkretizovány.

V Praze jsou na prvním místě Pohádky, také ve většině případů bez přesné konkretizace. Na druhém místě Večerníček, jako třetí je Kouzelná školka a jako čtvrté byly nejčastěji vyplněny dokumenty o přírodě nebo o zvířatech.

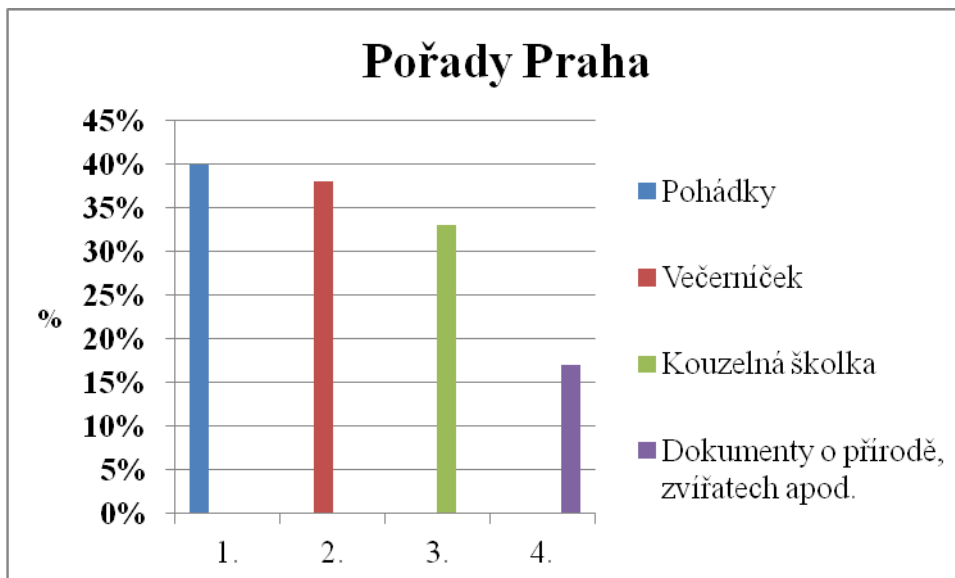
Dále byly u této otázky vyplněny názvy (typy) pořadů, které se vyskytovaly vždy 1–3 krát. Například: Angelina Ballerina, Planeta Yo, Šmoulové, Prasátko Pepa, Harry Potter, Pat a Mat, Potkali se u Kolína, Star Wars, Krteček, Kostičky, Taxi (vědomostní pořad), sport, písničky na kanále očko. Podle předpokladu děti v Ostrově i v Praze sledují podobné typy pořadů, jen v Praze byly o několik procent více vyplněny přírodopisné dokumenty, které se v dotaznících z Ostrova také vyskytly, ale asi jen 3 krát. (viz grafy 27, 28)

Ostrov

Graf 27 Jaké pořady Vaše dítě v TV nejčastěji sleduje? (Ostrov)

Praha

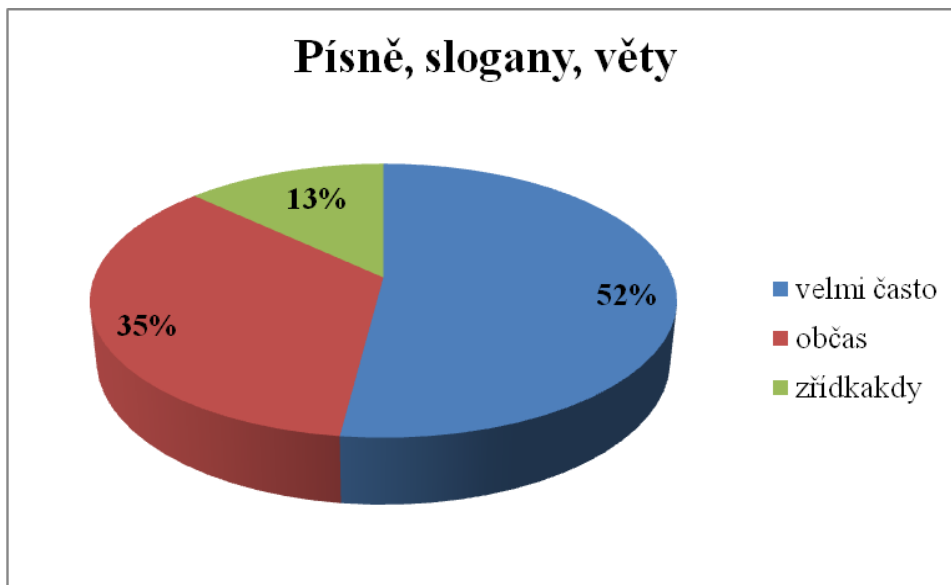

Graf 28 Jaké pořady Vaše dítě v TV nejčastěji sleduje? (Praha)

Otázka číslo 12: Tato otázka zjišťovala, jak často si děti zpívají/ říkají písně, slogany, věty z reklam nebo dětských pořadů. U této otázky je potřeba brát na vědomí, že mohou mít děti například dobrou paměť a nedělá jim tedy problém si různé slogany, písně zapamatovat. Samozřejmě je potřeba mít na mysli také fakt, že většina reklamních spotů cíleně vytváří „vrývavé“ melodie, což může mít také značný vliv. Nicméně podle výsledků je zřejmé, že děti takové slogany, písně, znělky vnímají a to je hlavním cílem tvůrců reklam a dětských pořadů, aby si je děti co nejvíce opakovaly.

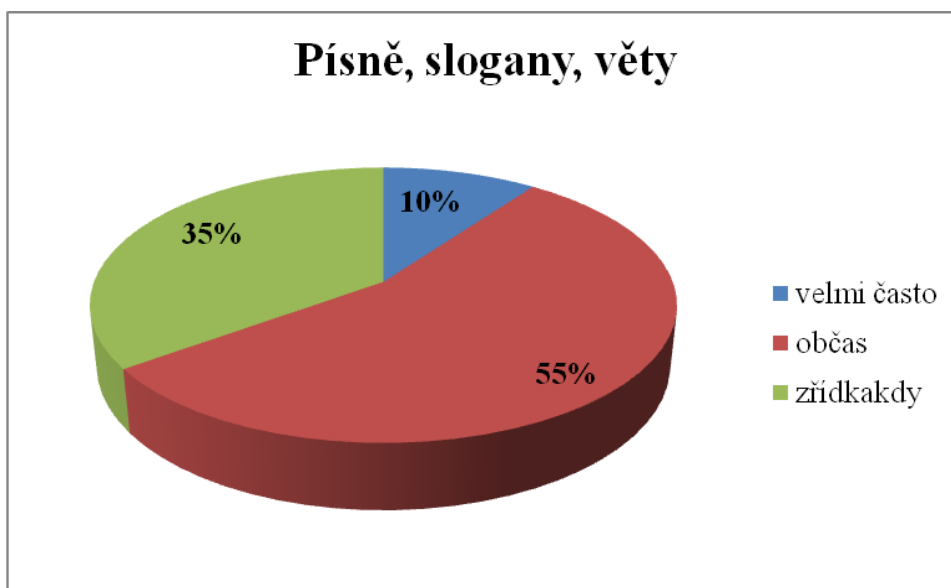
V Ostrově zpívá/ říká slogany/ písně 52 % dětí velmi často, 35 % dětí občas a 13 % zřídka. V Praze 10 % dětí velmi často, 55 % dětí občas a 35 % dětí zřídka. Tedy z porovnání výsledků výzkumu vyplývá, že častěji si písně/ slogany říkají/ zpívají děti v Ostrově, tudíž je možné se domnívat, že buď se děti v Ostrově častěji setkávají v TV s reklamou a dětskými pořady, nebo je intenzivněji vnímají, a nebo mají již zmiňovanou dobrou paměť. (viz. grafy 29, 30)

Ostrov

Graf 29 Zpívá/říká si Vaše dítě nějaké písňe, slogany, věty z reklam nebo dětských pořadů? (Ostrov)

Praha

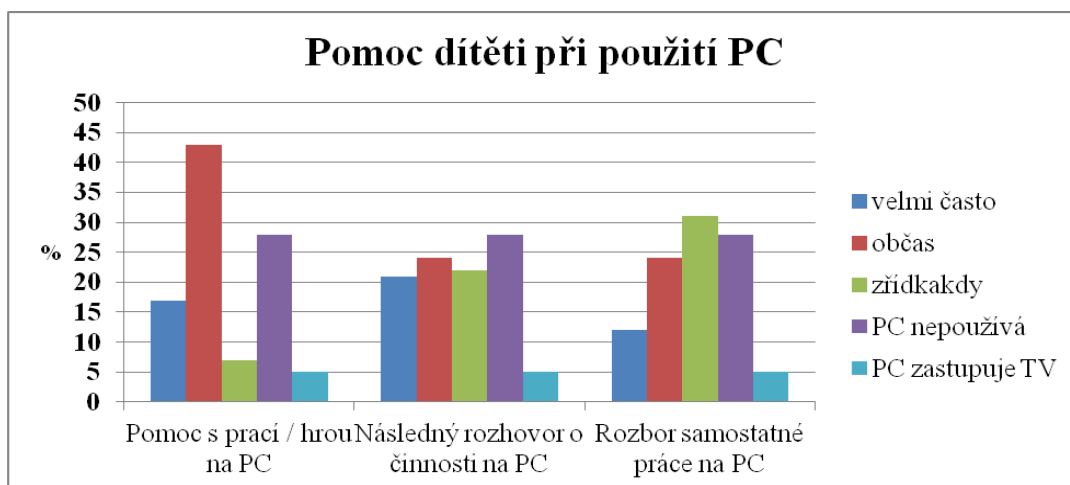

Graf 30 Zpívá/říká si Vaše dítě nějaké písňe, slogany, věty z reklam nebo dětských pořadů? (Praha)

Otázka číslo 13: U této otázky bylo zjišťováno, jakým způsobem a v jaké míře pomáhají rodiče dětem s prací/hrou na PC. Zároveň souvisí s hypotézou č. 5. Respondenti měli na výběr jednotlivé možnosti, ke kterým přiřazovali odpovídající četnost – a) Pomoc s prací/hrou na PC. b) Následný rozhovor o činnosti na PC. c) Rozbor samostatné práce na PC. Možnosti odpovědi: **1.** Velmi často, **2.** Občas, **3.** Zřídka, **4.** Naše dítě PC nepoužívá.

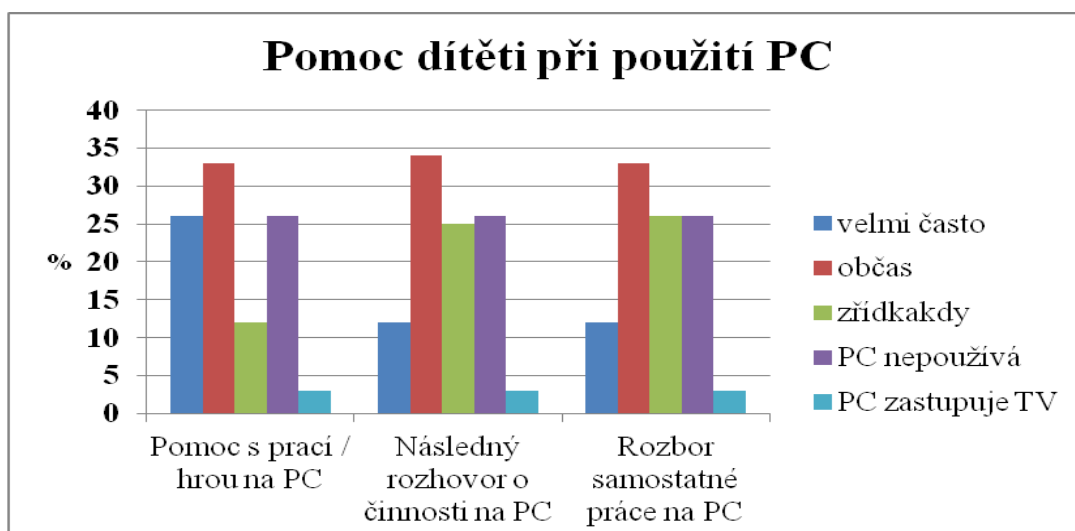
Poznámka: U 3 % respondentů zastupuje PC televizi a 9 % respondentů pomáhá ještě jiným způsobem. (viz. grafy 31, 32)

Ostrov

Graf 31 Používá-li Vaše dítě PC, jste mu aktivně nápomocní? (Ostrov)

Praha

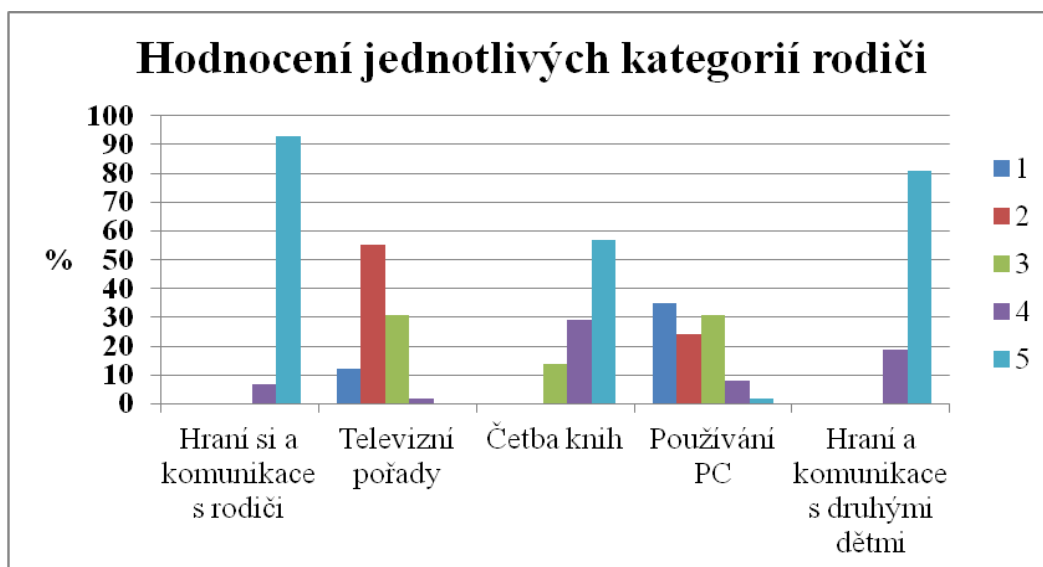

Graf 32 Používá-li Vaše dítě PC, jste mu aktivně nápomocní? (Praha)

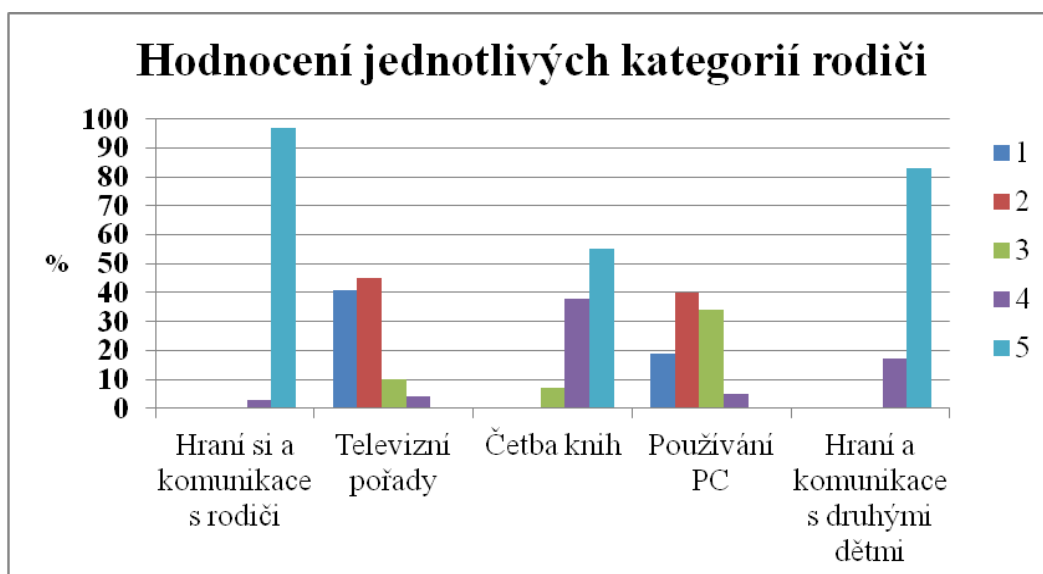
Otázka číslo 14: V této otázce respondenti hodnotili na škále 1–5 jednotlivé kategorie, s tím že 1 = nepodstatné, 5 = nejdůležitější. Jednotlivé kategorie: **a)** Hraní si a komunikace s rodiči **b)** Televizní pořady **c)** Četba knih **d)** Používání PC **e)** Hraní komunikace s druhými dětmi. (viz. grafy 33, 34)

Ostrov

Graf 33 Co je podle Vás pro rozvoj dítěte důležité? (Ostrov)

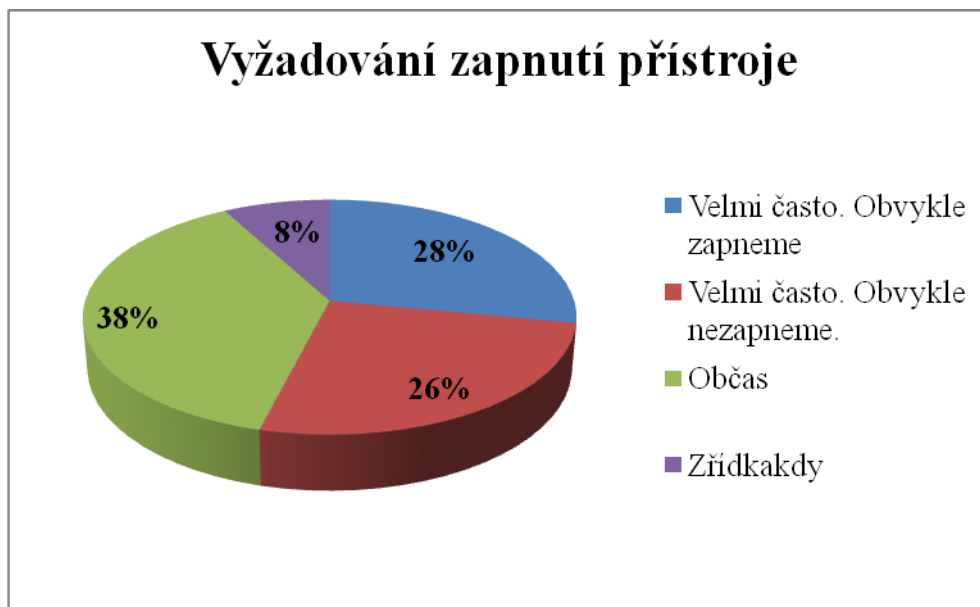
Praha

Graf 34 Co je podle Vás pro rozvoj dítěte důležité? (Praha)

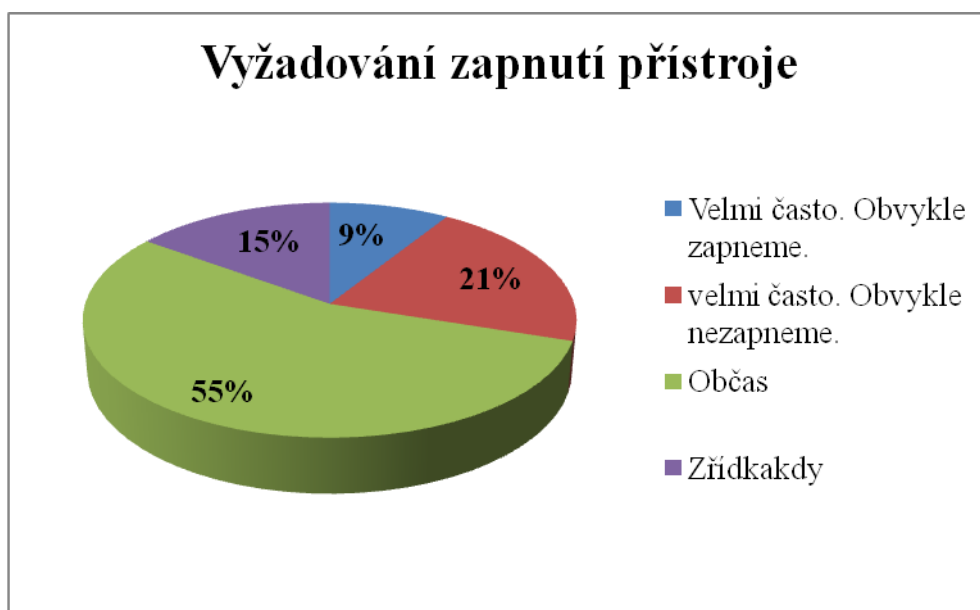
Otázka číslo 15: Zde bylo zjišťováno, jak často děti vyžadují zapnutí televize nebo počítače. Zároveň souvisí s hypotézou č. 7. Respondenti vybírali ze čtyř možných odpovědí: **a)** Velmi často. Obvykle zapneme. **b)** Velmi často. Obvykle nezapneme. **c)** Občas. **d)** Zřídka. (Grafy 35, 36)

Ostrov

Graf 35 Vyžaduje Vaše dítě zapnout TV nebo PC? (Ostrov)

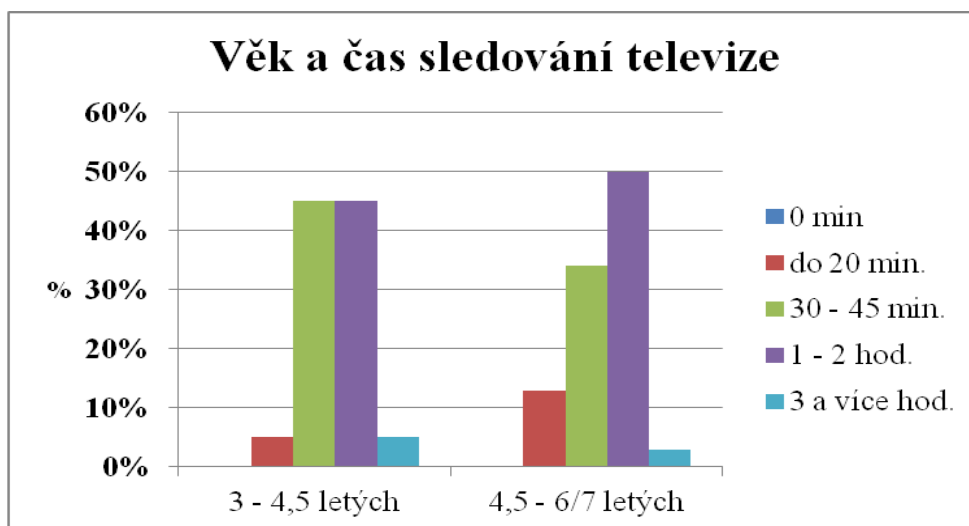
Praha

Graf 36 Vyžaduje Vaše dítě zapnout TV nebo PC? (Praha)

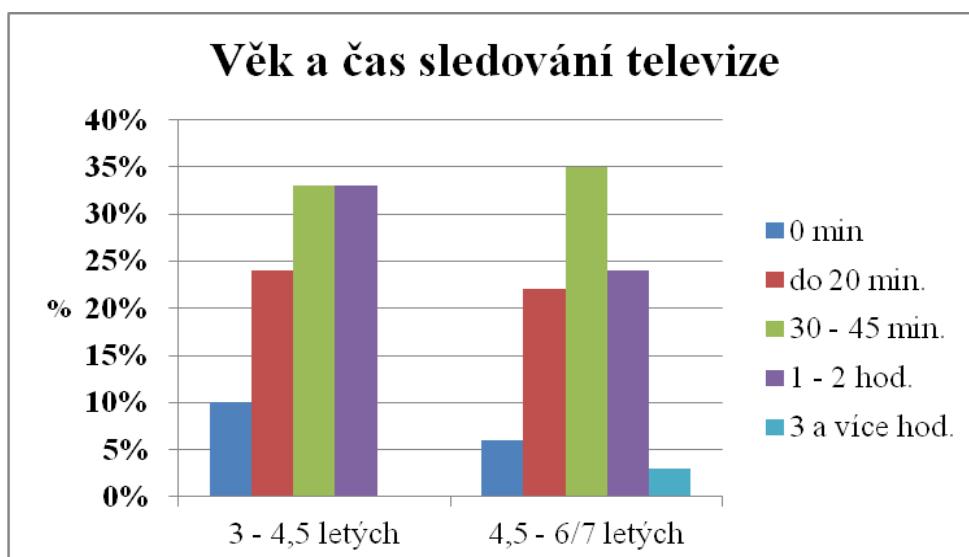
Grafy k hypotéze č.7: Vyplněné dotazníky jsem si rozdělila na dotazníky vyplněné za 3 – 4,5 leté děti: Ostrov 20 dotazníků, Praha 21 dotazníků a na 4,5 – 6/7 leté děti: Ostrov 38 dotazníků, Praha 37 (tyto počty představovaly pro zpracování hypotézy č. 8 100 %). (viz. grafy 37, 38)

Ostrov

Graf 37 Procentuální zhodnocení hypotézy č. 7 (Ostrov)

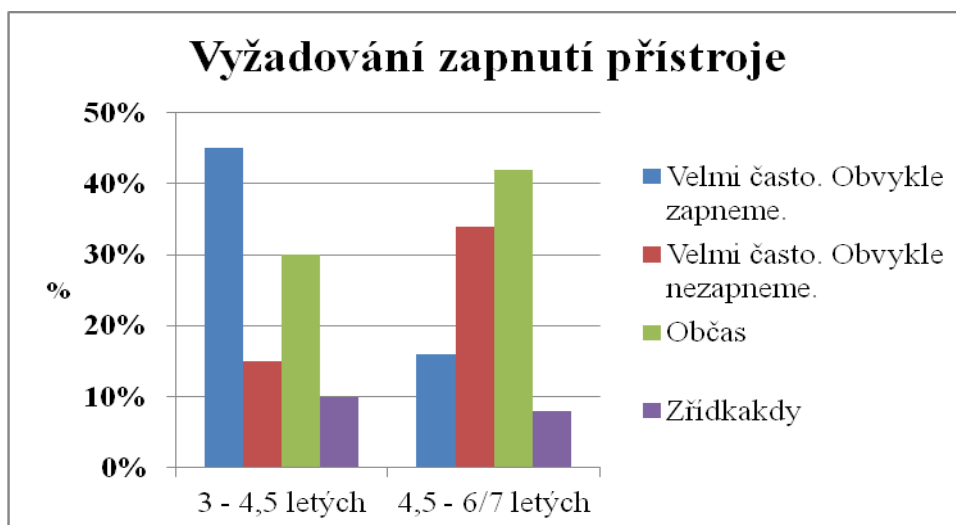
Praha

Graf 38 Procentuální zhodnocení hypotézy č. 7 (Praha)

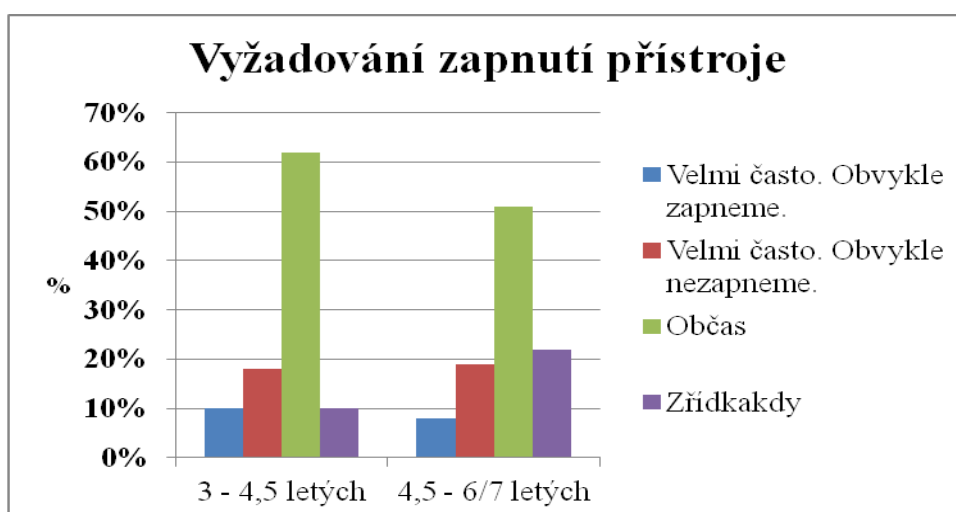
Grafy k hypotéze č.8: Vyplněné dotazníky jsem si opět rozdělila na dotazníky vyplněné za 3–4,5 leté děti: Ostrov 20 dotazníků, Praha 21 dotazníků a na 4,5–6/7 leté děti: Ostrov 38 dotazníků, Praha 37 (tyto počty představovaly pro zpracování hypotézy č. 8 100 %). Vyšly podobné počty dotazníků v obou městech, tudíž porovnáám i vyžadování zapnutí přístroje v souvislosti s věkem v Ostorvě a v Praze. (viz. grafy 39, 40)

Ostrov

Graf 39 Procentuální zhodnocení hypotézy č. 8 (Ostrov)

Praha

Graf 40 Procentuální zhodnocení hypotézy č. 8 (Praha)

3.6 Zhodnocení stanovených hypotéz

Hypotéza č. 1:

Při porovnání grafu 15 a 17 u otázky č. 7 je patrné, že ve více případech mají děti přístup k TV i ve svém pokoji v ostrovských domácnostech. Konkrétně 52 % dětí a 9 % dětí v Praze.

Hypotéza č. 1 není potvrzena. Přístup k TV ve svém pokoji mají ve více případech děti v ostrovských domácnostech.

Hypotéza č. 2:

Porovná-li grafy 16 a 18 je situace v Ostrově i v Praze téměř stejná, jelikož výsledky ukazují, že 14 % z Ostrova a 12 % dětí z Prahy má ve svém pokoji PC.

Hypotéza č. 2 není potvrzena. Přibližně stejné procento dětí v Ostrově i v Praze má přístup k PC i ve svém pokoji. Zároveň představují menší počet než děti, které přístup k PC ve svém pokoji nemají.

Hypotéza č. 3:

Při porovnání údajů v grafech 19 a 20 u otázky č. 8 je znatelné, že v pražských domácnostech více rodičů aktivně sleduje TV s dítětem velmi často. Přibližně stejné procent (71 % Praha a 69 % Ostrov) je u třetí kategorie Objasňujete, co je dítěti nejasné, což je důležitá kategorie. Dále procentuelně přibližně stejně je vyplněna možnost odpovědi b) občas u všech kategorií v Ostrově i v Praze.

Hypotéza č. 3 není potvrzena. Jen 1., 2. a 4. podotázku vyplnilo o nepatrně více procent respondentů v Praze než v Ostrově.

Hypotéza č. 4:

Porovnávají-li se grafy 21, 22, 23, 24 u otázky č. 9, je patrné, že možnost odpovědi Ano u nabízených pravidel převažuje u všech respondentů v Ostrově i v Praze nad možností odpovědi Ne. Pouze v grafu 24 (respondenti z Prahy), u druhého pravidla, je si poměr mezi procenty nejbližší (41 % Ano, 33 % Ne). Hodnota procent se v grafu 22, 23 a 24 snižuje, jelikož někteří respondenti nevyplnili ani jednu možnost, protože některé domácnosti v Praze nevlastní televizi, některé domácnosti v Ostrově nevlastní počítač a v obou městech některé děti, za které byl dotazník vyplněn, nevyužívají počítač.

Hypotéza č. 4 je potvrzena. Většina respondentů z Ostrova i Prahy má v domácnosti stanovena pravidla ohledně sledování TV a používání PC.

Hypotéza č. 5:

Při porovnání grafů 25 a 26 u otázky č. 10 a konkrétně 2. a 4. kategorie (2. čas sledování televize, 4. čas věnovaný počítači), můžeme vidět v kategorii Sledování TV u jednotlivých časových rozmezí v Ostrově a v Praze menší odchylky. Konkrétně v Praze se vyskytuje 14 % dětí, které konzumaci TV nevěnují denně žádný čas (především z důvodu nevlastnění televizoru v domácnosti), Ostrově všechny děti věnují alespoň chvíli denně konzumaci TV. Menší odchylky se vyskytují u časového úseku sledování do 20 minut - Ostrov 10 %, Praha 22 % a u časového úseku sledování 1–2 hodiny - Ostrov 47 %, Praha 26 % (zde byl rozdíl nejzřetelnější).

Zaměříme-li se na dobu strávenou dětmi u počítače, opět se u jednotlivých časových rozmezí vyskytují menší či větší odchylky. Konkrétně v Ostrově o 20 % dětí více nevěnuje denně konzumaci počítače žádný čas – Ostrov 48 %, Praha 28 %. Rozdíl 10 % je u časového rozmezí používání PC do 20 minut - Ostrov 24 %, Praha 34 % a u rozmezí používání PC 30–45 minut je rozdíl 13 % - Ostrov 16 %, Praha 29 %. Přibližně stejné procento respondentů vyplnilo časové rozmezí 1–2 hodiny - Ostrov 10 %, Praha 9 %.

Hypotéza č. 5 je potvrzena. Z výsledků vychází, že nepatrně více procent dětí se věnuje konzumaci TV v Ostrově, oproti tomu několik více procent dětí se počítači věnuje v Praze.

Hypotéza č. 6:

Pro zhodnocení hypotézy č. 6 je potřeba porovnat grafy 31 a 32 u otázky č. 13. Vidíme opět lehké odchylky u jednotlivých kategorií. V první řadě je potřeba zdůraznit, že přibližně stejné procento respondentů v Ostrově i v Praze vyplnilo, že jejich dítě PC nepoužívá nebo PC v jejich domácnosti zastupuje TV – Ostrov 33 %, Praha 29 %. Nejzřetelnější odchylky jsou u první kategorie u odpovědi Velmi často – Ostrov 17 %, Praha 26 % a odpověď Občas - Ostrov 43 %, Praha 33 %. U druhé kategorie u odpovědi velmi často je o 9 % více respondentů v Ostrově – Ostrov 21 %, Praha 12 %. U odpovědi Občas - Ostrov 24 %, Praha 34 %. U třetí kategorie je u odpovědi Velmi často stejně v Ostrově i v Praze 12 %, u odpovědi Občas - Ostrov 24 %, Praha 33 %. Odpovědi zřídka kdy vyplnilo u všech kategorií v Ostrově i v Praze přibližně stejné

procento respondentů. V Praze vyplnilo 9 % respondentů, že pomáhá dítěti ještě jiným způsobem (viz diskuze).

Hypotéza č. 6 není potvrzena. Jen u kategorie Pomáháme mu s prací/hrou na PC o 9 % více respondentů v Praze vyplnilo odpověď Velmi často. U druhé kategorie Následně si o činnosti povídáte, vyplnilo odpověď Velmi často o 9 % více respondentů v Ostrově. Z výsledků vychází, že v Ostrově i v Praze dítěti u počítače pomáhají rodiče přibližně stejně.

Hypotéza č. 7:

Zaměříme-li se na grafy 37 a 38, můžeme vyzorovat, že u věkové kategorie dětí 3 - 4,5 let se v Ostrově i v Praze vyskytuje několik procent dětí, které sledují televizi denně více jak 30 - 45 min. V Ostrově sleduje 45 % 3 – 4,5 letých dětí televizi 1–2 hodiny. Jeden respondent vyplnil 3 a více hodin. V Praze sleduje televizi 1 - 2 hodiny 33 % 3–4,5 letých dětí. Žádné procento 3 – 4,5 letých dětí nesleduje TV 3 a více hodin.

Hypotéza č. 7 není potvrzena. V Ostrově i v Praze se vyskytují některé děti ve věkové kategorii 3 – 4,5 let, které denně stráví sledováním televize více než 30 – 45 min.

Hypotéza č. 8:

Při porovnání grafů 39 a 40 je patrné, že v obou věkových kategoriích se vyskytují děti, které alespoň občas vyžadují zapnout televizi nebo počítač. Nelze porovnat jednotlivé věkové kategorie přesně, jelikož nejsou stejné počty dotazníků u 3 - 4,5 letých dětí a 4,5 – 6/7 letých dětí, ale podobné počty jsou u jednotlivých věkových kategorií za Ostrov a Prahu. Z grafů je znatelné, že v Ostrově v obou věkových kategoriích, vyžadují děti o něco více zapnout televizi nebo počítač než děti v Praze. Dokonce v Ostrově je více dětí ve věkové kategorii 3 – 4,5 let, které vyžadují zapnout přístroj Velmi často, než těch, kteří jej vyžadují zapnout občas nebo zřídka. U věkové kategorie 4,5 – 6/7 let jsou v Ostrově počty stejné, ale převažují děti, vyžadující zapnutí velmi často nebo občas, nad těmi, které vyžadují zapnutí zřídka.

Hypotéza č. 8 není potvrzena. Přestože nelze přesně porovnat jednotlivé věkové kategorie, lze stoprocentně říci, že i děti ve věkové kategorii 3 – 4,5 let alespoň občas vyžadují zapnout televizi nebo počítač, ale vyskytují se v této věkové kategorii i děti, které vyžadují zapnutí velmi často a je jim ve vyžadování vyhověno.

3.7 Diskuze

Zkoumané hypotézy byly potvrzeny nebo vyvráceny. Zajímavé by jistě bylo zkoumat ještě další faktory, které ale nebylo možné zcela jednoznačně ze získaných dat vyhodnotit, ale jisté náznaky se ve vyplněných dotaznících objevily. Například přibližně 2 respondenti do poznámek k dotazníku napsali, že je těžké vysvětlovat mladším dětem, že jejich starší sourozenci mohou být u počítače delší dobu a oni ne tak často. Zajímavé by tedy bylo, zaměřit se na vliv starších sourozenců na dobu strávenou konzumací elektronických médií mladšími dětmi.

V Praze vyplnili dotazník převážně vysokoškolsky vzdělaní respondenti, zajímavé by mohlo být také zaměřit se, zda má vzdělání rodičů vliv na přístup k využívání elektronických médií předškolními dětmi.

Jak jsem již zmiňovala v úvodu praktické části, u dotazníků je potřeba brát ohled na jistou míru zkreslenosti informací, což bylo znát i z některých odpovědí v dotaznících. Například někteří respondenti u otázky č. 9 vyplnili, že mají doma stanovená pravidla pro používání počítače, ale v následujících otázkách č. 10 a 13 uvedli, že jejich dítě počítač nepoužívá. Můžeme se tedy domnívat, že pravidla sice v domácnosti stanovená jsou, ale konkrétního dítěte, za které byl dotazník vyplněn, se budou týkat až v budoucích letech, kdy pravděpodobně začne počítač používat.

Několik respondentů některé otázky nevyplnili (proto v některých grafech nevychází přesně hodnota sto procent), přestože televize i počítač v domácnosti mají. Domnívám se, že za zmínku stojí dva důvody, proč respondenti odpověď vynechali. Jeden respondent z Ostrova nevyplnil u otázky č. 10 časový úsek u 1., 2. a 3. podotázky z důvodu, že je časové rozmezí u těchto činností velmi různé. Jeden respondent z Prahy zase neohodnotil u otázky č. 14 důležitost používání počítače v předškolním období, jelikož je pro něj počítač důležitý až ve vyšším věku dítěte.

U otázky č. 9 a 13 někteří respondenti vyplnili ještě další stanovená pravidla a způsob pomoci při použití počítače. Vypíši odpovědi, které byly u těchto otázek vyplněny.

Ostrov: Jeden respondent uvedl u otázky č. 9 další stanovené pravidlo pro sledování TV a používání PC – Dítě musí mít před sledováním TV a použitím PC uklizený pokoj.

Jeden respondent ještě uvedl další stanovené pravidlo pro používání PC – Dítě nesmí u přístroje jíst.

Praha: Další uvedená pravidla pro sledování **TV**: TV sleduje jen, když je nemocné, jinak výjimečně. TV nehraje v době jídla (vyplněno 2krát). Dítě musí mít před sledováním TV uklizený pokoj. TV sleduje, pokud splní nějaký úkol. Učíme, jak zacházet s přístrojem. Další uvedená pravidla pro použití **PC**: PC je odměna za splnění nějakého úkolu. Učíme, jak zacházet s přístrojem. Máme stanoveny, kdy může na PC pracovat/hrát.

Další uvedené způsoby pomoci dítěti při používání PC. **Praha:** Čteme, když něco potřebuje přečíst. Hra probíhá vždy společně s rodičem. Technická pomoc. Učíme ovládání myši, vysvětlujeme, jak se na PC pracuje, co se na něm smí a co ne.

3.8 Pozitiva a negativa vyplývající ze získaných dat:

Ze získaných dat vyplývají některá pozitiva a negativa z hlediska výchovy a vzdělání dětí. Nyní se na vyplývající pozitiva a negativa zaměřím.

Pozitiva:

1. Dotazník vyplnilo 17 % respondentů, kteří se snaží své děti ochránit před okolním konzumním světem, například v domácnosti nevlastní televizi.
2. Více jak polovina respondentů sleduje televizi aktivně se svým dítětem.
3. V průměru 74 % respondentů má stanovená pravidla pro sledování televize a používání počítače.
4. Více jak polovina dětí sleduje televizi a používá počítač maximálně do 45 minut denně.
5. V průměru pro 78 % respondentů jsou pro rozvoj dítěte méně důležité televizní pořady a používání počítače, než ostatní nabízené kategorie, konkrétně hraní a komunikace s rodiči, četba knih, hraní a komunikace s druhými dětmi.
6. Mezi dětmi vyžadujícími zapnutí přístroje se vyskytuje 12 % dětí (z Ostrova i Prahy), které jej vyžadují jen zřídka.
7. Pravidla dodržuje 23 % respondentů (z Ostrova i Prahy) a nezapne dítěti televizi nebo počítač pokaždé, když dítě zapnutí vyžaduje.

Negativa:

1. Tři a více televizí nebo počítačů má v Ostrově 29 % respondentů a v Praze 24 % respondentů. Můžeme se domnívat, že v rodinách, kde se nachází více elektronických přístrojů, mají předškolní děti příležitost strávit více času jejich konzumací.
2. V Praze a v Ostrově je celkově 33 % dětí, které mají přístup k televizi i ve svém pokoji. K počítači má přístup ve svém pokoji 13 % dětí celkově v Ostrově a v Praze.
3. V průměru 10 % domácností, kde mají děti přístup k televizi i k počítači, nemají stanovena pravidla pro využívání těchto přístrojů.
4. Celkově v Ostrově i v Praze 18 % respondentů vyplnilo, že zapnou dítěti televizi nebo počítač pokaždé, když dítě vyžaduje jejich zapnutí.
5. Vyskytlo se nepatrné procento (není přesně stanoveno) respondentů, kteří v dotazníku vyplnili, že děti tráví více času denně konzumací elektronických médií než hraním a komunikací s rodiči.
6. Celkem 39 % dětí v Ostrově a v Praze denně stráví konzumací pořadů v televizi více než 30 minut (doporučená denní doba). Velice negativní je zjištění, že čtyři respondenti vyplnili, že jejich dítě stráví denně u televize nebo počítače dokonce tři a více hodin. Celkem 10 % dětí v Ostrově i v Praze stráví více jak 30 minut denně pobytem u počítače.
7. Negativní je zjištění, že ve věkové kategorii 3–4,5 let se vyskytuje 33 % dětí z Prahy, které denně sledují televizi 1–2 hodiny. 45 % dětí z Ostrova sleduje TV 1–2 hodiny denně a 5 % dětí tři a více hodin.

Závěr

V bakalářské práci na téma Elektronická média a předškolní děti bylo v teoretické části popsáno předškolní období. Charakterizovány byly jednotlivé oblasti osobnosti, které mohou elektronická média, konkrétně televize a počítač, ve větší či menší míře ovlivnit. Zmapovány byly aspekty elektronických médií (televize a počítače) ve vztahu k předškolnímu dítěti. Konkrétně způsoby využívání televize a počítače, vliv těchto médií na dítě, role rodičů v souvislosti s využíváním elektronických médií předškolními dětmi a zásady vhodného používání těchto technických přístrojů.

V praktické části práce byly zpracovány výsledky výzkumného šetření, které bylo realizováno prostřednictvím dotazníkové studie. Respondenty představovali rodiče předškolních dětí v Praze a v Ostrově u Karlových Varů. Cílem výzkumu bylo získat informace od rodičů o využívání televize a počítače předškolními dětmi, porovnat získaná data a vyvodit z nich pozitiva či negativa z hlediska výchovy a vzdělání.

Výzkumu předcházelo stanovení hypotéz, které byly po zpracování výsledků vyvráceny nebo potvrzeny. Výzkumných hypotéz bylo celkem osm. Dvě hypotézy byly následně potvrzeny a šest jich bylo vyvráceno. V následné diskuzi byla vybrána zajímavá zjištění, která z výzkumného šetření vyplynula. Například z poznámek rodičů bylo naznačeno, že vliv na využívání elektronických médií předškolními dětmi mohou mít starší sourozenci.

Dotazníky v Praze vyplnilo o 46 % více vysokoškolsky vzdělaných rodičů než v Ostrově. Zajímavé by mohlo být, zkoumat, zda vzdělání rodičů zásadně ovlivňuje přístup k využívání elektronických médií předškolními dětmi nebo celkově jejich výchovný styl.

V diskuzi byly dále uvedeny informace, proč někteří respondenti nevyplnili vybrané otázky nebo jaké další odpovědi k otázkám připisovali. Jedním z hlavních důvodů, proč někteří respondenti nějaké otázky vynechali, bylo, že dotazovaní nevlastní v domácnosti televizi – tedy zjištění, že v současné době existují rodiny odmítající televizi, která je považována za přístroj vyskytující se téměř v každé domácnosti. Cíleně byly dotazníky umístěny i do mateřské školy, kterou navštěvují děti z rodin zastávajících výchovu bez televize a celkově preferujících ochranu dětí před okolním

konzumním světem. Z celkového počtu získaných dotazníků bylo 17 % dotazníků pořízeno v této mateřské škole.

Ze získaných dat jsem vyvodila pozitiva a negativa, která mohou mít vliv na výchovu či vzdělání dětí. Stanovila jsem celkem sedm pozitiv a sedm negativ. Jistě by se dala vyvodit i další, ale mnou stanovená pozitiva a negativa považuji za nejdůležitější.

Z nich vybírám po třech nejdůležitějších:

Pozitiva: Více jak polovina dětí sleduje televizi a používá počítač maximálně do 45 minut denně. V průměru 74 % respondentů má stanovena pravidla pro sledování televize a používání počítače. Více než polovina respondentů sleduje televizi aktivně se svým dítětem.

Negativa: Celkem v Praze a v Ostrově je 33 % dětí, které mají přístup k televizi i ve svém pokoji. K počítači má přístup ve svém pokoji 13 % dětí. Celkem 18 % respondentů vyplnilo, že zapnou dítěti TV nebo PC pokaždé, když dítě vyžaduje jejich zapnutí. Ve věkové kategorii 3 – 4,5 let se vyskytuje 33 % dětí z Prahy, které denně sledují televizi 1–2 hodiny; 45 % dětí z Ostrova sleduje TV 1 – 2 hodiny denně a 5 % dětí 3 a více hodin.

Z uvedených negativ vyplývá, na co by se měly zaměřit učitelky mateřských škol ve svém působení na děti, ale i na rodiče.

Důležité je upozornit, že pozitiva převažují nad negativy, což je velice příjemné zjištění. Ze získaných dat mohu vyvodit, že převážná většina rodičů v Praze i v menším městě v Ostrově u Karlových Varů se zajímá o využívání televize a počítače svými dětmi. Děti nejsou ponechány „samy sobě“ ani silnému vlivu těchto technických „vymožeností“. Tím dávají rodiče svým dětem dobrý základ do života, jak se s okolním mediálním světem co nejlépe vyrovnat.

Díky tvorbě bakalářské práce jsem se z prostudovaných zdrojů dozvěděla nové obohacující poznatky o televizi a počítači ve vztahu k předškolním dětem a získala jsem cenné informace pro svou budoucí práci od rodičů předškolních dětí.

Informační zdroje:

BLAŽEK, Bohuslav. Tvář v tvář obrazovce. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-11-7.

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD, Ústav pro jazyk český. *Slovník spisovného jazyka českého*. 1. vyd. Praha: Academia, 1989.

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-628-5.

KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ J. Život s deprivanty I. Zlo na každý den. Praha: Makropulos, 2001. 392 s. ISBN 80-7262—088-6

MANDER, Jerry. Čtyři důvody pro zrušení televize. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-063-5.

MATĚJČEK, Zdeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-494-X.

MATĚJČEK, Zdeněk. Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0870-1.

ŘÍČAN, Pavel a Drahomíra PITHARTOVÁ. Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-084-7.

SIIBAK, A., & VINTER, K. (prosinec 2010). Making Sense of the Virtual World for Young Children: Estonian Pre-school Teachers' Experiences and Perceptions. *Journal of Virtual World Research*, 3(2) *Virtual Worlds for Kids*.

SUCHÝ, Adam. Mediální zlo - mýty a realita: Souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-926-9.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Průvodce dětským světem. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1907-8.

THORN, W. J. (2008). Preschool children and the media. *Communication Research Trends*, stránky 2-27.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: Dětství a dospívání. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VAVŘIČKOVÁ, Alena. Děti a reklama. 1. vyd. Liberec: Bor, 2010. ISBN 978-80-86807-44-7.

Ostatní zdroje:

Elektronické zdroje:

BAJGAROVÁ, Iva, Hana DVOŘÁKOVÁ a Hana TÁBORSKÁ. Charakteristika vývoje dítěte předškolního věku. [online]. [cit. 2013-04-28].

Dostupné z: <http://www.vemeste.cz/2011/05/charakteristika-vyvoje-ditete-predskolniho-veku/>

KUCHARSKÁ, Anna. Předškolák a počítač. [online]. [cit. 2013-04-27].

Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek1605.htm>

Mediaguru. [online]. [cit. 2013-04-27].

Dostupné z: http://www.mediaguru.cz/2012/03/deti-a-media-vyhrají-televíze-a-internet/#.UXv_A6LTpuP

MICHÁL, Vladimír. Dopad televize na vývoj dítěte. [online]. [cit. 2013-04-27].

Dostupné z: <http://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2012/04/21.pdf>

MORAVCOVÁ, Dana. Počítače v mateřských školách. [online]. [cit. 2013-04-27].

Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=4979&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d>

Rodiče, děti a televize. [online]. [cit. 2013-04-27].

Dostupné z: <http://cpr.apha.cz/rodice-deti-a-televize/>

Časopisy:

Děti a my. 2006, roč. 36, č. 2. ISSN 0323-1879.

Děti a my. 2010, roč. 40, č. 2. ISSN 0323-1879.

Seznam grafů:

Graf 1 Vaše dítě je? (Ostrov)	- 40 -
Graf 2 Vaše dítě je? (Praha)	- 40 -
Graf 3 V jaké věkové kategorii je Vaše dítě? (Ostrov)	- 41 -
Graf 4 V jaké věkové kategorii je Vaše dítě? (Praha)	- 41 -
Graf 5 Vašeho dítěte jste? (Ostrov)	- 42 -
Graf 6 Vašeho dítěte jste? (Praha)	- 42 -
Graf 7 Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (Ostrov)	- 43 -
Graf 8 Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (Praha)	- 43 -
Graf 9 Má Vaše dítě nějaké sourozence? (Ostrov)	- 44 -
Graf 10 Má Vaše dítě nějaké sourozence? (Praha)	- 44 -
Graf 11 Jaký počet následujících přístrojů máte v domácnosti? (TV, Ostrov)	- 45 -
Graf 12 Jaký počet následujících přístrojů máte v domácnosti? (PC, Ostrov)	- 45 -
Graf 13 Jaký počet následujících přístrojů máte v domácnosti? (TV, Praha)	- 46 -
Graf 14 Jaký počet následujících přístrojů máte v domácnosti? (PC, Praha)	- 46 -
Graf 15 Kde má Vaše dítě přístup k následujícím přístrojům? (TV, Ostrov)	- 47 -
Graf 16 Kde má Vaše dítě přístup k následujícím přístrojům? (PC, Ostrov)	- 47 -
Graf 17 Kde má Vaše dítě přístup k následujícím přístrojům? (TV, Praha)	- 48 -
Graf 18 Kde má Vaše dítě přístup k následujícím přístrojům? (PC, Praha)	- 48 -
Graf 19 Sleduje-li Vaše dítě TV, sledujete ji aktivně s ním? (Ostrov)	- 49 -
Graf 20 Sleduje-li Vaše dítě TV, sledujete ji aktivně s ním? (Praha)	- 49 -
Graf 21 Máte doma stanovená nějaká pravidla ohledně sledování TV a používání PC? (TV, Ostrov)	- 50 -
Graf 22 Máte doma stanovená nějaká pravidla ohledně sledování TV a používání PC? (PC, Ostrov)	- 50 -
Graf 23 Máte doma stanovená nějaká pravidla ohledně sledování TV a používání PC? (TV, Praha)	- 51 -

Graf 24 Máte doma stanovena nějaká pravidla ohledně sledování TV a používání PC? (PC, Praha)	- 51 -
Graf 25 Kolik času denně stráví Vaše dítě provozováním následujících činností? (Ostrov) .-	52 -
Graf 26 Kolik času denně stráví Vaše dítě provozováním následujících činností? (Praha)...	52 -
Graf 27 Jaké pořady Vaše dítě v TV nejčastěji sleduje? (Ostrov)	53 -
Graf 28 Jaké pořady Vaše dítě v TV nejčastěji sleduje? (Praha)	54 -
Graf 29 Zpívá/říká si Vaše dítě nějaké písně, slogany, věty z reklam nebo dětských pořadů? (Ostrov)	55 -
Graf 30 Zpívá/říká si Vaše dítě nějaké písně, slogany, věty z reklam nebo dětských pořadů? (Praha)	55 -
Graf 31 Používá-li Vaše dítě PC, jste mu aktivně nápomocni? (Ostrov)	56 -
Graf 32 Používá-li Vaše dítě PC, jste mu aktivně nápomocni? (Praha).....	56 -
Graf 33 Co je podle Vás pro rozvoj dítěte důležité? (Ostrov).....	57 -
Graf 34 Co je podle Vás pro rozvoj dítěte důležité? (Praha)	57 -
Graf 35 Vyžaduje Vaše dítě zapnout TV nebo PC? (Ostrov)	58 -
Graf 36 Vyžaduje Vaše dítě zapnout TV nebo PC? (Praha)	58 -
Graf 37 Procentuální zhodnocení hypotézy č. 7 (Ostrov)	59 -
Graf 38 Procentuální zhodnocení hypotézy č. 7 (Praha).....	59 -
Graf 39 Procentuální zhodnocení hypotézy č. 8 (Ostrov)	60 -
Graf 40 Procentuální zhodnocení hypotézy č. 8 (Praha).....	60 -

Příloha

Dotazník pro rodiče předškolních dětí

Vážení rodiče,

Jsem studentkou pedagogické fakulty UK v Praze. V rámci své bakalářské práce na téma Elektronická média a předškolní děti bych ráda provedla dotazníkovou studii u rodičů dětí ve věku 3 – 7 let. Cílem studie je porovnat situaci ve využívání elektronických médií (TV, PC) předškolními dětmi v Ostrově (KV) a v Praze. Výsledky výzkumu budou vyvěšeny ve školce na nástěnce po zpracování dotazníků. Prosím Vás o vyplnění dotazníku, který je **zcela anonymní** a jeho **vyplnění** Vám zabere **přibližně 10 min. Vyplněné dotazníky vraťte zpět do školky na vyhrazené místo.** Jeden dotazník vyplňte za jedno Vaše dítě, za další Vaše dítě vyplňte další dotazník.

Děkuji za spolupráci Anna Müllerová

1. Vaše dítě je? a) dívka b) chlapec
2. V jaké věkové kategorii je Vaše dítě? a) 3 - 4,5 let b) 4,5 - 6 let c) 7 let
3. Vašeho dítěte jste? a) matka b) otec
4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? a) základní b) vyučen/a c) SŠ s maturitou d) VŠ
5. Má Vaše dítě nějaké sourozence? a) ano b) ne

6. Jaký počet následujících přístrojů máte v domácnosti? (zakroužkujte počet)

Televize: 0 1 2 3 4 a více

Počítač: 0 1 2 3 4 a více

Nemáte-li žádný ze zmiňovaných přístrojů, zaměřte se dále v dotazníku pouze na otázky 7, 10, 14

7. Kde má Vaše dítě přístup k následujícím přístrojům? (možnost zakroužkovat více odpovědí)

televize

Ve školce

Ve svém pokoji

Jinde v bytě/domě

U příbuzných

Jinde (napište kde) .....

počítač

Ve školce

Ve svém pokoji

Jinde v bytě/domě

U příbuzných

Jinde (napište kde) .....

8. Sleduje-li Vaše dítě televizi, sledujete ji aktivně s ním? (zakroužkujte jednu odpověď u každé podotázky)

• Vysvětlujete, co je v televizi?	a) velmi často	b) občas	c) zřídka
• Komentujete, co dítě vidí?	a) velmi často	b) občas	c) zřídka
• Objasňujete, co je dítěti nejasné?	a) velmi často	b) občas	c) zřídka
• Následně si o pořadu povídáte?	a) velmi často	b) občas	c) zřídka

9. Máte doma stanovena nějaká pravidla ohledně sledování TV a používání PC dítětem?

Televize

Počítač

Na co se může Vaše dítě v TV dívat: ANO x NE

Kolik času může strávit u PC: ANO x NE

Jak dlouho může sledovat TV: ANO x NE

Vzdálenost zraku od obrazovky: ANO x NE

V Jaké vzdálenosti od TV má sedět: ANO x NE

Jaké aktivity bude na PC dělat: ANO x NE

Jiná pravidla (vypište):.....

Jiná pravidla (vypište):.....

10. Kolik času denně stráví Vaše dítě provozováním následujících činností? (zakroužkujte odpovídající čas)

Hraní si a komunikace s rodiči

a) 0   b) do 20 min.   c) 30 – 45 min.   d) 1-2 hod.   e) 3 a více hod.

Sledování TV:

a) 0   b) do 20 min.   c) 30 - 45 min.   d) 1-2 hod.   e) 3 a více hod.

Hraní si uvnitř/venku:

a) 0   b) do 20 min.   c) 30 - 45 min.   d) 1-2 hod.   e) 3 a více hod.

Používání PC:

a) 0   b) do 20 min.   c) 30 - 45 min.   d) 1-2 hod.   e) 3 a více hod.

Četba/prohlížení knih:

a) 0   b) do 20 min.   c) 30 - 45 min.   d) 1-2 hod.   e) 3 a více hod.

11. Jaké pořady (i pořady na DVD a VHS) Vaše dítě v televizi nejčastěji sleduje? (vypište pár názvů):

.....

12. Zpívá/říká si Vaše dítě nějaké písně, slogany, věty z reklam nebo dětských pořadů?

a) velmi často   b) občas   c) zřídka

13. Používá – li Vaše dítě počítač, jste mu aktivně nápomocni? (zakroužkujte jednu odpověď u každé podotázky, pokud PC nepoužívá, zaškrtněte pouze poslední možnost)

- Pomáháte mu s prací/hrou na PC? a) velmi často b) občas c) zřídka
- Následně si o činnosti na PC povídáte? a) velmi často b) občas c) zřídka
- Pracuje-li samo, rozebíráte s ním činnost na PC? a) velmi často b) občas c) zřídka
- Jiný způsob pomoci (vypište):.....
- Naše dítě PC nepoužívá

14. Co je podle Vás pro rozvoj dítěte důležité? (obdujte jednotlivé odpovědi na škále 1 – 5, 1 = nepodstatné, 5 = nejdůležitější)

• Hraní si a komunikace s rodiči:	1	2	3	4	5
• Televizní pořady:	1	2	3	4	5
• Četba knih:	1	2	3	4	5
• Používání počítače:	1	2	3	4	5
• Hraní a komunikace s druhými dětmi:	1	2	3	4	5

15. Vyžaduje Vaše dítě zapnout televizi nebo počítač?

a) Velmi často.	b) Velmi často.
Obvykle zapneme.	Obvykle nezapneme, dodržujeme pravidla.
c) Občas	d) Zřídka

Děkuji za vyplnění dotazníku, zde můžete napsat své poznámky nebo připomínky:.....